

Szerkesztői előszó ez,
visszatekintés több mint egy
évtizeddel később a korabeli,
főbb elemeiben meg nem valósult programról és annak alkotási folyamatáról.
Lényeg: 1999 és 2001 évek során, 3 évnyi megalapozás, előkészítés,
véleményezés és továbbfejlesztés nyomán állt össze az alábbi anyag,
s benne pl.egy 2014. őszi „aktualitás”: a Nemzet Sportolója
cím felvetése, majd most a bizarr odaítélésének kontrasztja.
Ha már úgyszólván semmi nem is valósult meg az alábbi elgondolásokból,
az talán mégis szemléltethető, hogy miként nézett volna ki egy
XXI. századi magyarországi modern sport-szisztéma,
s lám, mi lett mindebből egy évtizeddel később. Kár!
Szerkesztette és összeállította főként: Kolláth György,
társ-szerkesztő: Győri Mónika.
2014. november 23.

MAGYAR SZOCIALISTA PÁRT

A TESTNEVELÉS ÉS A SPORT

FEJLESZTÉSÉNEK FELADATAI

Készítette:

**Bakonyi Tibor
Balla Endre
Baráth Etele
Budai Péter
Fazekas Erzsébet
Gallov Rezső
Gellért Kis Gábor
Dr. Géczi István
Gyenes András
Győri Mónika
Hajdu László
Dr. Havas Szófia
Kocsis György
Kodrucz Sándor
Dr. Kolláth György
Dr. László Imre
Dr. Mandel Miklós
Dr. Molnár József
Orsós István
Pancsa József
Páva Zoltán
Pelyva György
Rusznák Imre
Sági György
Dr. Sándor Elek
Schillerwein István**

Dr. Szilvsy Gyorgy
Dr. Szontagh Endre
Dr. Temes Judit
Tibor Tamás
Till István
Tóth Kata
Vass Károly
Vincze Géza

TARTALOM

Elszo.....	4. oldal
I. Fejezet: A TESTNEVELÉS S A SPORT FEJLESZTÉSÉNEK FELADATAI.....	6. oldal
I.I ltalnos célok és elvek.....	6. oldal
I.II A sport stratgijrol.....	7. oldal
I.III. Sportpolitikai üzenetek.....	15. oldal
II. Fejezet: FŐBB SZAKMAI RÉSZANYAGOK, HÁTTÉRMUNKÁK, ELŐTANULMÁNYOK.....	18. oldal
- Tézisek a választási- és kormányprogram sportpolitikai fejezetshez.....	19. oldal
- A korhadt fa.....	25. oldal
- Tézisek az önkormányzatok sporttevekenysgvel kapcsolatos feladatok elvgzsshez.....	28. oldal
- Sport és civil társadalom (a szakszövetségek és más sportszervezetek helyrebillentése).....	30. oldal
- Gondolatok a sportorvoslsrol.....	33. oldal

-	Sportpolitikai javaslatok.....	44. oldal
III.	Fejezet: ÖSSZEGEZÉS A SZAKMAI JAVASLATOK ÉS VITÁK LÉNYEGESEBB MEGÁLLAPÍTÁSAIBÓL.....	48. oldal
IV.	Fejezet: AKTUÁLIS KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK.....	54. oldal
V.	Fejezet: FÜGGELÉK.....	58. oldal

Kedves Sportbarátok!

Egy helyesen kormányzott, demokratikus társadalomban természetes és igaz megállapítás, hogy a sportkultúra szerves része a nemzeti kultúrának. A kijelentés gyakorta hangzott el a rendszerváltást követő évtizedben, hazánk sport- és testkultúrájának állapotai azonban ellentmondanak a vitathatatlan elvnek. A múlt ellentmondásaival amelynek következtében a magyar sport közállapotai mára súlyos válságjeleket mutatnak, mindazonáltal nem célravezető hosszasan foglalkozni. Figyelmünket ehelyett összpontosítsuk inkább a kilábalásra és a haladásra! Legfeljebb annyit érdemes tanulságul megjegyezni, hogy a rendszerváltást követő kormányzat szemléletében a sport ügyei kifejezetten a perifériára, sőt a háttérbe szorultak, később pedig a gazdasági gondok még csak tovább nehezítették a már hanyatlásnak indult sportélet kérdéseinek átfogó felmérését, elemzését, valamint egy távlatokat nyitó korszerű fejlesztési koncepció kidolgozását. Külön tragédiája a magyar sporttársadalomnak, hogy amikor a korábbi kényszerű áldozatvállalás után végre lehetőség nyílt -az utóbbi három és fél évben- arra, hogy a sport támogatásának bővülő lehetőségei konkrét formát öltsenek,- mint amilyen a minisztériumi státussal járó államigazgatási előnyök és az immár megnövelhető költségvetési eszközök ésszerű felhasználása- a sportélet csaknem minden vonatkozásában a válság további elmélyülésének lehettünk tanúi.

A jelenlegi kormányzatnak a jelek szerint nem volt ereje, s elégséges szakértelme sem ahhoz, hogy mértékadóan és átfogó módon felmérje jelenlegi helyzetünket, s ennek alapján megtervezzen egy, az európai elvárásoknak és normáknak megfelelő, konstruktív reform-programot. Azt valljuk, hogy vonzó és sokoldalú lehetőségeivel a sport- és testkultúra egész társadalmunk közkincsévé kell váljék -elérhető minden egyes állampolgárunk számára tehát-, mégpedig olyan mértékben és olyan formában, ahogyan ő megválasztja, kívánja.

Jelenlegi feltételrendszerünk, szegényes örökségünk, elmaradottságunk, valamint a jelenlegi sportkormányzat hibái miatt ugyan egy ideig nincs még realitása az igények tetszés szerinti kielégítésének, de a társadalmi igazságosság alapján -a sport mindannyiunké!- az egyenlő feltételek mielőbbi megtermésének igyekezete szolgál számunkra kötelező elvként tevékenységünkben. Ez egyben azt jelenti, hogy a sporttevékenység minden válfajának kínálatával társadalmunk valamennyi rétegének, korosztályának biztosítani szeretnénk az egészséges életmód elengedhetetlen kellékét, a hozzáférhetőséget a mozgás és a sport értékeihez, örömeihez.

Meggyőződésünk, hogy ebben a tekintetben minden korábbinál pontosabban szükséges meghatározni az államra közvetlenül háruló feladatokat, együttműködni az élet minőségét meghatározó nemes ügyben az önkormányzatokkal, s ösztönző formákat találni ugyanígy a vállalkozói és a magánszféra mozgósítására is a sport jótékony hatásainak népszerűsítésére, valamint a lehetőségek fokozatos bővítésére, kihasználására. Külön figyelmet követel tőlünk a jövő -gyermekeink, ifjúságunk, eljövendő nemzedékünk egészséges testi, szellemi és erkölcsi felnevelése-, amelyben a sport- és testkultúra helyes értelmezése és alkalmazása semmi mással nem helyettesíthető, hatékony eszközt ad a kezünkbe.

A korábbi szólások és elvetélt próbálkozások helyett és után eltökéltek vagyunk a mindennapos iskolai testnevelés -testedzés- bevezetésére, és mellette a középiskolás és egyetemi-főiskolai sport fellendítésére. Ehhez megfelelő létesítményekre van szükség, s ebben a tekintetben -hangsúlyozzuk- nem óhajtunk egy-egy szubjektív módon megjelölt sportágat sem előnyben részesíteni mások, s főként nem a közös és fontos társadalmi érdekek hátrányára tenni. Közismertek az elemi összefüggések a feltűnően visszaesett átlagos életkor statisztikái, a nemzet általánosan rossz egészségi állapota, ennek mutatói, és a közrejátszó negatív tényezők között, mint amilyen a mozgás hiánya, a helytelen táplálkozás, a súlyosbodó elszegényedés, a dohányzás, az alkoholizálás, az egészségügy hosszantartó krízise, a megelőzés hiánya, stb. Kötelezettségünk és teendőink célpontjában éppen ezekért áll az egészséges életmód körülményeinek kialakítása az óvodáskortól az ifjúságon és a középkor derékhadán át az idősekig, a nyugdíjasainkig, ide értve a mozgás- és egyéb korlátozással élő állampolgárainkat is.

Pontosan tudjuk, hogy mit akarunk, és azt is, hogy miként érhetjük el céljainkat a lehető legrövidebb időn belül. A társadalom sport iránti erős érdeklődése következtében a versenysport, legjobbjaink szereplése a sportvilág színterein megkülönböztetett figyelmet érdemel. Hagyományaink tiszteletreméltóak, jó hírünket keltik a világban, hazafias érzéseinket erősítik olimpiai és egyéb nemzetközi sikereink. Nem értettünk egyet azzal a tehetetlenséggel, belenyugvással és érdektelenséggel, amelyet a sportvezetés ebben a vonatkozásban egészen 2001 végéig tanúsított, s amelynek következtében az olimpiai eredményesség és különösképpen a korszerű utánpótlás nevelés

tekintetében visszaesésünk szinte példátlan, a labdarúgás katasztrofális állapotairól nem is beszélve. A versenysportban tapasztalható kaotikus viszonyok rendezésére azonnali lépéseket óhajtunk tenni, beleértve a szervezettség elősegítését, a finanszírozást, a létesítmény viszonyok rendezését célzó intézkedéseket és a jogalkotással kapcsolatos egyéb, nem kevésbé sürgős tennivalókat.

Átfogó programunk szavatolja, hogy a rendszerváltás viszontagságai után a sport- és testkultúra mielőbb elfoglalja méltó helyét a társadalmunkban. Rendelkezésre állnak ehhez a szakembereink, megvannak hozzá az elképzeléseink. Elkötelezettségünk szilárd.

I. FEJEZET

A TESTNEVELÉS ÉS A SPORT FEJLESZTÉSÉNEK FELADATAI

I.

Általános célok és elvek

A jóléti rendszerváltás programja a testkultúra számára is alapvető elveket és irányokat ad. A magyar sport európai felzárkózása, modernizációja és esélyteremtő fordulata elengedhetetlen. Az emberek jólétének a sport alapvető feltétele és tényezője. A sport -a mi megközelítésünkben- nem ágazati szakfeladat, hanem életünk minden elemére kihat. Olyan testkultúrát akarunk, amely egészséges nemzetet teremt, fejleszti az idegenforgalmat, a foglalkoztatást, tudatosan védi környezetünket, és összhangban van oktatási, szociálpolitikai céljainkkal. A sport valóra váltja a szociáldemokrácia értékeit, versenyképességet teremt, s biztosítja az emberek, a szervezetek önállóságát és érdekelttségét is. Célunk, hogy mindenki jusson hozzá a testedzés alapvető színtereihez és azt engedhesse is meg magának. Civil sportmozgalmat szeretnénk, melyet az állam felnőttnek és közérdekűnek tekint, ezért sokoldalúan támogat.

A sport modernizálása így illeszkedik általánosabb céljainkhoz, ugyanakkor saját hangsúlyokkal is rendelkezik. A következő években -a modernizációs és a jóléti fordulat keretében- legfontosabbnak a következőket tartjuk:

“Biztosítjuk a gyermekek, a fiatalok, a felnőttek jogát és esélyét a rendszeres testedzésre. Az általános iskola alsó tagozatában minden tanítási napon megteremtjük a testnevelés, a sportolás lehetőségét. Biztosítjuk az iskolai, az egyesületi és szabadidős sport, az utánpótlás összehangolt fejlődését.

Visszaállítjuk a sportélet demokratikus működését. A testkultúrát támogató jogi, gazdasági és civil környezetet teremtünk.”¹

A párt-program legfontosabb, sportot érintő elgondolásai tervezeti szinten a következők: **A sport modern, jóléti közügy**

Megállítjuk a testkultúra tévesztését és zsugorodását. A magyar sport - egy évtizede késlekedő - európai modernizálását és esélyteremtő fordulatát lépésenként megvalósítjuk. A jólét feltételeként elősegítjük, hogy mindenki hozzájusson a sport színtereihez, és azt engedhesse is meg magának. Visszaállítjuk a sportmozgalom demokratikus rendjét és a sportszervezetek önállóságát. Sportpolitikánkat partneri együttműködéssel váltjuk valóra. Tisztességes, jól mérlegelt, decentralizált sport-pénzügyeket akarunk. A testkultúrát támogató jogi, gazdasági, önkormányzati és civil környezetet hozunk létre. A helyi és országos forrásbevonás ösztönzése mellett előmozdítjuk, hogy mindenütt a költségvetés legalább 1 %-a a sport közérdekű céljaira fordítsák. Felülvizsgáljuk a sporttörvényt. Útját álljuk a bürokratikus gúzsba-kötésnek, de minden sportágban érvényt szerzünk a törvényeknek.

Gyökeresen rendbe tesszük az iskolai testnevelést és verseny-rendszert. Előbb az általános iskola alsó, majd felső tagozatán is minden tanítási napon lesz testnevelés, illetőleg sport. Minden általános iskolás ingyen megtanul úszni. A tehetséges fiatal sportolók első sportfelszerelése nem a családot terheli. Az alapvető forrásokat a költségvetés állja. Összehangoljuk az iskolai, az utánpótlás, a szabadidős és az egyesületi sportot.

Hatékony, tervezhető és ösztönző támogatást juttatunk a sport-műhelyeknek, szakembereinknek, legjobbjainknak. Korszerűsítjük az ösztöndíj- és a pályázati rendszert. A sportszakmai támogatás mindenekelőtt az utánpótlás-nevelést és a nemzetközi versenyképességet veszi alapul. Valóságos, átlátható piaci viszonyok szabják meg a hivatásos sport életképességét. A részrehajló állami szerep helyébe törvényes rend és a befektetők ösztönzése lép. A stadion-korszerűsítési programról - és minden későbbi, jelentős elhatározásról - elfogulatlan hatástanulmány alapján döntünk. A közpénz-felhasználás szigorú számadás és ellenőrzés alá kerül. Az önkormányzatok bevonásával program indul a sport érdekeit szolgáló létesítmények „kinyitására”, azok többcélú hasznosítására, ütemes felújítására, az új beruházásokra és a tulajdoni viszonyok korszerűsítésére. Visszahozzuk a szabadidős sport népszerű versenyeit. Mérsékeljük a sporttevékenység terheit. A sportot - európai színvonalú reform útján - szűk kör kedvtelése helyett nemzeti közüggé tesszük.

Hazánk ebben az évszázadban – a nemzeti és a nemzedéki érdekeket összehangolva – rendez nyári olimpiát és paralimpiát.²

¹ Részlet a Jóléti rendszerváltást! című 2001. június 9-i kongresszusi anyagból

² 2002. februári állapotot tükrözi

II.

A sport stratégiájáról

Elemzés

A magyar sport tennivalóit a rossz közállapotai határozzák meg. A testkultúra hazai rendszere egyensúlytalan, korszerűtlen, senkinek sem megfelelő. Tíz éve a csúcson jobbra tűzoltás folyik. Modern, stratégiai cselekvésnek nincs nyoma. A szervezeti, jogi és irányítási változtatások vagy a közpénz-injekciók nem kezelték a sport alapjainak térvesztését. Sportunkról megbízható helyzet- és jövőkép egy évtizede nincsen.

A sport válsága a jobboldali kormányzás alatt mélyült. Nincs felzárkózás a fejlett demokráciák sokrétű testkultúrájához. Késik a felkészülés mindarra a kihívásra, amit a XXI. század és a közelgő EU-csatlakozás jelent (pl. szubszidiaritás, regionalitás, társfinanszírozás). Sportmozgalmunkban sem a tömeges részvétel, sem a társadalmi jelleg, sem a piacgazdaság, sem pedig a (jog)biztonság nem érvényesül. A terhek és a pénzek igazságtalanul oszlanak meg az állam, a helyi önkormányzatok, a piac, a helyi iskolák, klubok, más közösségek és a családok, az egyének között. Mindenki kárvallottnak érzi magát. Az előre lépés pusztán többlet-pénzzel nem szavatolható.

A testkultúra máig sem lett az egyetemes kultúra és a demokratikus mindennapok fontos tényezője. A sport szakmai, közgazdasági, szabályozási, együttműködési, azaz kulcsfontosságú elemei összehangolatlanok. A sportot támogató gazdasági és jogi klíma nincsen. A fennmaradásukért küzdő sportszervezetek talpra állításáról senki sem gondoskodik. Az új sporttörvény demokrácia-, jog- és sportellenes. Az Ifjúsági és Sportminisztérium működése a PR-szemponthú sportpolitika csődjét jelzi. Még a fiatalok és a sport kapcsolata sem lett egységesebb.

A kormányzati terveket, fejlesztéseket (pl. futball-EB, olimpia-rendezés, stadion-korszerűsítés) a részrehajlás, a megalapozatlanság és a szerves "építkezés" hiánya jellemzi. A futballstadionokon kívül tervek sincsenek a sportlétesítmények ösztönzött rekonstrukciójára, a korszerű tulajdoni és hasznosítási módok elterjesztésére és ebben az erők egyesítésére. Semmi nem kedvez a sportbefektetők bevonásának.

A sportfinanszírozás szűkös, átláthatatlan és széttöredezett. Az állami leosztás kiismerhetetlen, késlekedő és megosztott. A pályázati rend ebben a formában

életszerűtlen. Erkölcsi hitelét a “baráti pályázatok” végképp megrendítik. Kis és nagy egyesület egyaránt a létezés határán egyensúlyoz.

A helyi önkormányzatok zöme magára marad erőfeszítéseiben. Nem megbízható tartópillérként kezelik az önkormányzatokat. Sok városban, kerületben, községben testkultúrára mégis a szűkös költségvetésük 1-1,5%-át fordítják. Másutt a sporttól -az iskolai forrásokból- vannak el közpénzeket. Sokkal előbbre tartanánk, ha a központi büdzsé támogatná az önhibájukon kívül hátrányos helyzetű települések testkultúráját, s ha címzett- és céltámogatás is szolgálná a sportot.

A sportágak helyzete és perspektívája kritikus. Számos területen - például a labdarúgásban – a nemzetközi előre lépés késik, a belső viszonyokat a megosztottság jellemzi. A sportrendezvények biztonsága törékeny. A sportegészségügy leépült. A dopping-helyzet sem megnyugtató.

Egy hazai olimpia-rendezés nem lehetne megalapozatlan kortes-beszéd. Arról dönteni csak sokoldalú elemzés, egyeztetés, lakossági egyetértés alapján szabad. Egy ilyen cél olyan tudatosságot és nemzeti konszenzust feltételez, amelynek ma nyomai sem látszanak.

Sportunk kiemelkedő műhelyei, tehetségei és szakemberei még lépést tartanak a világ haladásával. Hiábavalónak tűnik azonban a jelzésük, hogy az utánpótlás fogy, a források csökkennek és elaprózódnak, ami végleges térvessztést eredményezhet. Hiába készült kétéves állami költségvetés, ha a sport tervezhető forrásai fél évre sem biztosak.

Hitelesség, kiszámíthatóság és sportbarát környezet nincsen. Ennek nem kellene – nem szabadna – így lennie. Így azonban a következő négy év kormányzati munkájába egy évtized tennivalói sűrűsödnek.

Fő irányok

Modernizáció

A sport legalább egy évtizedet átfogó modernizációját - államháztartási és társadalmi reformját - a rendszer talpra állításával kell kezdeni, majd összekapcsolni. A sport átfogó értékelése és stratégiai jövőképe szakmai konszenzussal készül el. Sportpolitikánk lényege, hogy minden gyermeknek, felnőttnek, fogyatékos személynek valóságos joga és esélye legyen testedzésre. Az állam ezt közérdeknek ismeri el és közvetlen, illetve közvetett módon, kötelezően, a gazdasági előrelépés ütemében támogatja. Mielőbb újjá kell építeni az iskolai sport rendszerét, előmozdítva a versenyzést minden korosztály számára. Szavatoljuk, hogy a család, az iskola, a szabadidős szervezetek, az egyesületek, az élsport klubjai, az önkormányzatok és a szövetségek erőfeszítései összehangoltak legyenek. A sport átível minden korosztályt,

szakmát és társadalmi réteget, ezért demokratizmusát alapértékként érvényesítjük.

Európai szemlélet

A sportban is azokra bízunk az ügyek intézését, akiket az a leginkább érint és akik értenek hozzá. Ezt az elvet (szubszidiaritás, azaz: helyénvalóság) az Európai Unió más normáival együttesen fogjuk helyreállítani és garantálni. Előkészítjük pl. a regionális rendszert a sport működtetése körében is. Az EU szisztémája szerinti pályázatokat honosítjuk meg (pl. tevékenységi, illetőleg társfinanszírozással). Tervet kell készíteni az EU-csatlakozás befogadására is (pl: az un. schengeni határok kialakítása révén feleslegessé vált határ-menti állami ingatlan vagyon sportcélú, közösségi hasznosítására turistaházként). Összhangban az Európai Sport Chartával, a sport társadalmi szervezetei haladéktalanul visszanyerik önállóságukat. Úgy kell tehát a testkultúrát integrálni a társadalom, a gazdaság, a civil élet és a közügyek menetébe, hogy az hagyományaink mellett az európaiság értékeivel is egybeessék.

Közpénzügyek

A költségvetésből származó sport-büdzsé a kormányzati ciklus közepére legalább érje el -országosan és településenként is- az 1 %-ot. Az ettől jelentősen elmaradó önkormányzatok ösztönzést kapnak a felzárkózáshoz. Közgazdasági eszközökkel támogatjuk a sportbefektetői klíma lényeges és tartós javítását. A testkultúra -sajátosságai szerint- távlatilag elősegíti mindazt, amit a megelőzéstől a rekreációig, illetve az egészséges életmódtól a világszintű sportsikerekig tartó ívnek tekintünk. Prioritás többé nem lehet megfelelő finanszírozás nélkül. Ennek meghatározó része a sportot szolgáló önkormányzati normatívák karbantartása. A 100 Ft-os kvótát mennyiségben és minőségben túl kell lépnünk.

Finanszírozás

A sport gazdálkodása egészének kiszámíthatónak, stabilnak és zömmel decentralizáltnak kell lennie. Rendezett és konszolidált sportgazdasági környezet a kormányzati ciklus második felére megalapozhatja a sportban képződő közbefizetések (pl. ÁFA) részbeni visszajuttatását. Meg kell szilárdítani a sport központi közalapítványainak működését, forrásaik megfelelőségét, s az odaítélés biztonságát. Ösztönzést kapnak a helyi sportérdekű közalapítványok és közhasznú formák, továbbá a sportlétesítményi felújítások. Nem hagyjuk veszni tovább a sport színtereit. E létesítmények megtartják funkciójukat. Az elsődlegesen sport-célú hasznosításra korszerű megoldásokat dolgozunk ki. Elkészítjük azt a 10 éve ígért felmérést, amely az egyes település-típusok ellátottságát feltérképezi, majd korszerűen modellezi. A sportlétesítményeket a családok, a sportolni vágyók részére kinyitjuk. Mindebben közösségi ösztönzőkkel is számolunk. Napirendre tűzzük az 1996-ban félbemaradt sport-

tulajdoni rendezést, és előmozdítjuk a "multifunkcionális" sportberuházások privatizációs megoldásait. Sport-érdekű cél- és címzett támogatás bevezetését fogjuk mérlegelni. Gondolunk az önhibájukon kívül hátrányos helyzetű települések megkülönböztetett, felzárkóztató támogatására is. Minden megyében legalább 5 műfüves, villanyvilágítású olyan sportlétesítmény megvalósítását segítjük elő, amely mindenki rendelkezésére áll. Lehetővé tesszük, hogy a helyi iparüzési adó egy része szabad felhasználással a helyi testkultúrát szolgálja.

Új források

Elemezzük, van-e mód az adózók újabb 1 %-os civil önrendelkezésével, továbbá a helyi adózás kiszélesítése útján a sportfinanszírozást erősíteni. Megvizsgáljuk további forrás-bevonás lehetőségét főleg a szerencsejátékok és az egészségbiztosítás körében.

Állam és társadalom

Még az alkotmánybírósági döntés előtt felülvizsgáljuk a sporttörvényt és a káros beavatkozásait kiiktatjuk. Útját álljuk a sport értelmetlen, bürokratikus gúzsba-kötésének, ugyanakkor minden sportágban érvényt szerzünk a törvénynek. A sport jogszerű gazdálkodási és működési rendjét főként az önkormányzó sportszervezetek érdekeltsége és felelős autonómiája szolgálja, nem pedig az állami sanyargatás. A magyar sport súlypontja következetesen a helyi, társadalmi szintekre kerül. Korszerűsítjük a sportösztöndíj rendszert, továbbá igazságosabbá tesszük az olimpiai járadék odaítélését. Áttekintjük, érdemes-e a „Nemzet Sportolója” címet bevezetni.

Ágazatközi célok

A sportmozgalom sem bújhat el a globalizálódás kihívásai elől. Akkor felelhetünk meg ezeknek, ha társadalmi folyamatokban, összefüggésekben gondolkodunk és cselekszünk. E körben jó választ jelent, ha a környezeti tudatosságot, a technológiai és az infrastrukturális összhangot javítjuk, továbbá a sport és az idegenforgalom összhangját megerősítjük. Alapvető súlypontot képez a testkultúrának az egészséggel és a nemzeti identitással való kölcsönhatása is. Egy sikeres sport még a foglalkoztatást is előnyösen befolyásolja.

A sportkormányzat

A sportminisztériumi struktúrát és irányítást a sporttársadalom szolgáltató intézményévé tesszük. Az (al)ágazatok céljait és érdekeit a megelőzés és a rekreáció szem előtt tartásával kell egyesíteni. Kiegyensúlyozott koordinációt kell végezni a gyermekek, a fiatalok, s a testkultúra kormányzati támogatása és a sporttal közvetlenül összefüggő gazdasági szektor között. A sportirányítás szervezeteivel nem hatalmi, hanem partneri stílusú munkakapcsolat képződjék (pl. MOB, köztestületek, szövetségek). A kormányzati "mindenhatóság"

megszűnik. Helyébe a törvényes rend megóvása, a modernizáció támogatása, a terhek mérséklése és a sport-klíma javítása lép. A nemzetközi sportkapcsolatokban a regionális kérdések nagyobb súlyt nyernek. Változatlanul korrekt sportdiplomáciára törekszünk.

Kiemelt feladatok

1) Az első kormányzati teendők egyike a magyar sport helyzetét és perspektíváit bemutató ún. fehér könyv elkészítése lesz. Ebben és a további szakmai értékelő és megalapozó munkában – pártállásra tekintet nélkül – helyet kaphat mindenki. Korszerű, depolitizált értékelési rendszer kíséri nyomon a sport alapvető folyamatait, melynek információihoz bárki hozzáférhet.

2) Sportéletünk körültekintő konszolidációja a másik legfontosabb, korai feladat. Ez maga után hozza az európai színvonalú stratégiai reform kidolgozását, megvitatását, majd bevezetését és alulról építkező valóra váltását. Ebben szavatoljuk, hogy a sport is ugyanazon a modernizációs pályán haladjon, amelyet a társadalom egésze követ.

3) A harmadik azonnali, súlyponti kérdés a gyermekek, a diákok és a fiatalok testnevelésének, rendszeres sportolásának gyökeres megújítása és kiszélesítése. Ez a közoktatási, az önkormányzati és a sporttörvény gyors revízióját is megkövetelheti. Ez a munka feltételezi az érintett korosztályok egészségi állapotának rendszeres nyomon követését.

Évtizedek lemaradását nem lehet egy ciklus alatt behozni, de az áttörést e téren végre stratégiai ügynek kell tekinteni. Évenként emelkedő mértékben javítjuk az oktatás szintjein – mindenekelőtt az általános iskolák alsó tagozatain – a testi nevelés időkeretét és a diáksport lehetőségeit, versenyeit. A kormányzati ciklus végére minden alsó tagozatos diák ingyenes úszás-oktatásban részesül. Külön program készül a közép- és felsőoktatás testgyakorlási lehetőségeinek bővítésére. Mindezek lépcsőzetes forrás-biztosítása költségvetési kötelezettség. Ösztönző pénzügyi és jogi lehetőséget dolgozunk ki a tornatermek lakossági igénybevételére is.

4) Együttműködő, partneri kapcsolatot folytatunk a helyi önkormányzatokkal. A helyi sportkonceptiót és a hozzá rendelt forrásokat - központi ajánlásokkal elősegített - tartalmas sport-rendelet biztosítja. Mind az általános, mind a diák-sport célú normatívákat karbantartjuk. Megnöveljük az esélyt a sportcélú pénzek helyi bevonására, állami és önkormányzati, közös beruházási vagy rekonstrukciós döntésekre és előkészítjük a sportot szolgáló új önkormányzati támogatás bevezetését. Utóbbtól a létesítmény-vagyon fokozatos rendbetételét, majd fejlesztését várjuk. Az anyagi lehetőségek

függvényében napirendre tűzzük a nagyvárosok multifunkcionális sportszarnokainak kialakítását, továbbá a tanuszodai program újraindítását is.

A szabadtéri sportlétesítmények fenntartóit arra ösztönözzük, hogy a sporttelep minden év- és napszakban a lakosság rendelkezésére álljon. Jelentősen bővítjük a kerékpárút-hálózatot, a korszerű és biztonságos játszótérek számát, a vízi túrák lehetőségeit, s javítjuk a turistautak színvonalát. Modernizálva feltámasztjuk az olimpiai ötp próbák mozgalmát.

5) A sportműhelyek hatékony támogatása két területen lesz döntő: az utánpótlás-nevelésben és a nemzetközi versenyképesség terén. Az utánpótlás-nevelésben a legkorszerűbb európai megoldások átvételével számolunk. A központi sport-fejlesztő projektek hatékonyságát felmérjük és esetleges kiigazításukra fél éven belül sort kerítünk. Korszerűsítjük az olimpiai központok hálózatát és szolgáltatásaik minőségét. Szakmai vizsgálat tárja fel a labdarúgás és a többi sportág egyező, illetve eltérő tennivalóit. A sportágaknak nem lesz részrehajló rangsora, fontosságot az eredmény és a közhasznú vállalat (pl. az utánpótlás-nevelés) ad. Központi program készül a hagyományosan sikeres "magyar" sportágak feltámasztására. Az érintettek döntsék el: a különleges, modern sportágak mennyire tudnak itthon lábra kapni. Elterjesztésük elsősorban a civil társadalom, a helyi közösségek, és a sportmédia útján ösztönözhető.

6) A sport saját(os) szervezeteivel, szövetségeivel, érdekképviselőivel fair állami kapcsolatra kell áttérni. Megkülönböztetett szerep jut a Magyar Olimpiai Bizottságnak, amely önállóan szervezi az olimpiai mozgalom hazai ügyeit. Nemkívánatos, hogy a testület állami feladatok és felelősség hordozója legyen. Megszüntetjük azt a gyakorlatot, hogy a napi politika diktál vagy osztogat. A művi úton létrejött ernyőszervezetek (az un. nemzeti szövetségek) fennmaradhatnak, de közpénzt nem osztogathatnak és nem is hatalmaskodhatnak önálló szervezetek felett. A sportszervezetek kategóriáját szélesre tárjuk a sport civil társadalma előtt.

7) Finomítani szeretnénk a testkultúrában résztvevők működésének összehangolását és érdekharmóniáját. Növeljük a jó célok közgazdasági ösztönzését és a közvagyonnal való számadás nyilvánosságát. Új sporttörvényt egyelőre nem készítünk, de a jelenlegit nagymértékben dereguláljuk. A lomtanítás kiküszöböli a sportegyesületek tönkretételét, s a szövetségek politikai kormányzását. A sportot, a sportoló embert és szervezeteit jogaiba visszahelyezzük.

8) Alapjaiból kiindulva szükséges megvizsgálni, majd korszerűsíteni a sportegészségügy egész hálózatát. Nem törődhetünk bele abba, hogy már az óvodás korúak fele gyógytornára kényszerül. Megvalósítjuk a gyermekkorosztály egészségügyi szűrését és programot készítünk a kockázatok

kiküszöbölésére. Új impulzusokat kap a sporttudomány és a szakemberképzés is. Ez a kényszerrel, sikertelenül megvalósított integráció felülvizsgálatát igényli. Hangsúlyt kell helyezni a menedzseri felkészültségi sportvezető képzésre és továbbképzésre. A testnevelés szakember-gárdájának megbecsülése nem késlekedhet tovább. A sportmédia államosítása -a bevételek kényszerű központosítása és a visszaosztás egyoldalúsága- indokolatlan.

9) Meg kell valósítani a fogyatékos sportolók esélyegyenlőségét, átfogó integrációját és maradéktalanná kell tenni az akadálymentességet. Az esélyegyenlőség többet jelent, mint drasztikusan megszabott kvótákat nők, fiatalok, fogyatékos sportemberek esetében is. Átfogóan gondoskodunk a rehabilitáció javításáról. A sportolás nem függhet kényszerűen előírt szervezeti keretektől sem. Kedvezményeket tervezünk a sportegyesületek tagjai és közérdekű tevékenysége számára.

10) A stadion-rekonstrukciós program sorsát elfogulatlan, szakmai helyzetértékelés minősíti és dönti el. Ha ez a terv már nem állhat le, a közpénz-felhasználása mindenképpen törvényességi és hatékonysági kontroll alá kerül. Ez vonatkozik a projekt önkormányzati együttműködésére is. Mindehhez kapcsolódva egy éven belül átfogóan meg kell vizsgálni a sport érdekeit szolgáló tulajdonlás és ingatlan-használat helyzetét és tennivalóit, ide értve egy esetleges további privatizáció indokoltságát is. A lakosság számára is nyitott sportlétesítmény fenntartása, közérdekű működtetése központi ösztönzést és helyi támogatást kap.

11) A magyar sport nem adja fel pozícióit a nemzetközi versengésben sem. Ennek érdekében korszerűsíteni kell a sportösztöndíj rendszerét és annak összegét értéken tartani, ha lehet, növelni is szükséges. Fel kell mérni az élsportolók egzisztenciális helyzetét, s ennek alapján dönteni a sportpályafutás biztonságának – nemzetközileg is versenyképes – erősítéséről.

12) Magyarország erejének mértéke szerint törekedjék világversenyek rendezésére. Meggyőződésünk: hazánk ebben az évszázadban rendez nyári olimpiát. Ebből azonban a voluntarizmust kizárjuk. A kérdés nem pusztán az, hogy szeretnénk-e olimpiát -és paralimpiát- rendezni, hanem az, hogy képes és hajlandó-e az ország ezért áldozatot is vállalni. Tisztességesen kell bemutatnunk a lehetőségeinket, és összhangot kell teremtenünk a városi, a nemzeti és a nemzedéki érdekek között. Olyan döntés-előkészítés szükséges, mely kiszámolja és közzéteszi, hogy egy adófizetőre mekkora teher esnék a vállalással. A nagyobb horderejű elhatározások előtt kikérjük a leginkább érintett lakosság véleményét.

13) Elvszerű és következetes fellépés szükséges a tiltott teljesítmény-fokozás ellen. Időben és érdemben kell választ adni olyan gondokra, mint pl. a sportolói státusz, sőt életpálya európai rendjének befogadása, avagy a sportbiztonság szavatolása. A sportpályákon az erőszak megfékezését nem csak rendőri módszerekkel, hanem megelőzéssel is elő kell mozdítani.

14) Ösztönözzük azokat a törekvéseket is, amelyek a "rétegek" (pl. a szeniorok, nyugdíjasok) sportját felkarolják. Ez nem ellentétele a diákok sportjának, hanem szerves kiegészítése és folytatása. A magyar sport hagyományai, értékei maradjanak meg az utókor számára is, ezért azok szakszerű megőrzéséről és közszemléről gondoskodunk.

15) A magyar sportnak is szüksége van tömegtámogatásra, korszerű PR-ra. Ezt úgy fogjuk megteremteni, hogy az hiteles és eredmény-elvű legyen. A közszolgálati és más média a vállalt feladat közhasznúsága szerint élvez ebben támogatást. Magát a sportot, nem pedig mesterkélten, közpénzből egy-egy politikust érdemes népszerűsíteni. Mindennek pedig fontos eleme az a monitoring-rendszer is, amely időbeni visszacsatolást tesz lehetővé.

A legtöbb gyermek és a 8 millió választópolgár fele rajong a sportért. Ideje, hogy legyen is benne öröme.

-.-

{Ezeket a célokat **évekre bontva programozott feladatsor, intézkedési és jogalkotási terv** fogja kibontani. Ebben kapnak helyet azok a tennivalók, amelyek nem stratégiai, hanem éves munkatervi mélységűek.}

III.

Sportpolitikai üzenetek

A sport elsősorban nem küzdelem, hanem életöröm és életforma.

Ideje felzárkóznunk a fejlett demokráciák testkultúrájához! 2004-re felkészültnek kell lennünk!

A sport mindenkié. Ne csak jogunk, közünk is legyen hozzá!

Gyermekeink mindennap éljék át a játék, a sport örömét!

Nem csak foci van a világon, de itthon azért jó futball még lehetne!

A sportágaknak nincs rangsora. Fontosságot az eredmény és a közhasznúság ad.

Jogbiztonságot rossz sporttörvény vagy sportellenes joggyakorlat nem nyújthat.

Legkésőbb 2004-re a költségvetés 1 %-a szolgálja a sportot!

Testgyakorló ember, pezsgő sportélet, modern stadion – ez a megfelelő sorrend.

A sportegyesület nem büntetőszázad, demokratizmusát helyreállítjuk!

A szövetség sportszakmai önkormányzat és nem politikai hitbizomány.

A sportgazdaság ne elbátortalanítsa, hanem ösztönözze a befektetőt!

A finanszírozásban a sporttevékenység – elfogulatlan - támogatása lesz a döntő szempont.

A sport talpra állítása nem kétéves költségvetést, hanem azonnali tetteket kíván.

A sport közügyeinek zömét - gazdaként és partnerként - a helyi önkormányzatokra kell bízni!

A közigazgatási hivatal kakukktojás a sportban.

A sportminisztériumot tartalmi, szerkezeti, irányítási és stílusbeli reformmal kell feltámasztani!

A Magyar Olimpiai Bizottság önálló, politika-semleges önkormányzat, amely az olimpiai mozgalomért visel felelősséget.

Ebben az évszázadban lesz nyári olimpia -és -paralimpia- Magyarországon. Előbb azonban meg kell teremteni annak közgazdasági, sportszakmai, nemzeti és nemzedéki előfeltételeit! Csak így jöhet a nagy álom.

A sport piacát ne központosítások, hanem valódi tulajdonosok és korszerű együttműködések adják!

A rétegek sportja nem ellentétele a diákokénak. Mindez együtt kerek egész.

A fogyatékosok sportja valódi esélyegyenlőséget, társadalmi integrációt és akadálymentességet kíván.

A szabadidősportot korszerű, nyitott sportpályákkal támogatjuk.

Nem az állam dolga megszabni a sport demokratikus szervezeti rendjét.

El kell kezdeni a sportlétesítmény-vagyon számba vételét, ösztönzött rendbetételét!

A sport biztonsága nem csak jogi, rendészeti kérdés.

A doping visszaszorítása sem érhető el pusztán megtorlással.

A sportműhelyek valódi támogatása két területen lesz döntő: az utánpótlás-nevelésben és a nemzetközi versenyképességben.

Egy sportágban -pl. labdarúgás- az állam ennyit tehet: óvja a törvényes rendet, támogatja a modernizációt, javítja a befektetői klímát és a sportolók esélyeit, mérsékli a terheket.

A TF újjáélesztése elodázhatatlan, kényszer-integrációját felül kell vizsgálni!

A sportnak is kell korszerű tömegtámogatás, PR, de az nem mesterkéltséggel politikusi imázs-teremtés.

A legtöbb gyermek és a 8 millió magyar választópolgár fele rajong a sportért. Ideje, hogy legyen is benne öröme.

Programunk szerves része a megvalósulás szakmai ellenőrzése, felelős számadása.

Összegezve, számunkra az "öt karika": fehér könyv, 10 éves stratégia, 1 %, szolgál(tat)ó minisztérium, sportbarát jog és gazdaság.

Budapest, 2001. október 8.

II. FEJEZET

Főbb szakmai részanyagok, háttérmunkák, előtanulmányok

A testnevelés és a sport választási programjának megalkotását mi egy sportszerű, demokratikus, önfejlesztő folyamatnak tartjuk. Ez a fejezet reményeink szerint ehhez ad indító szemléltetést.

A program szakmai előkészítése és megalapozása 2001. januárjában indult. Az MSZP Budapesti Szervezetének sporttagozata -Bakonyi Tibor és Vass Károly irányításával- munkacsoportot hozott létre. Az volt a cél, hogy olyan választási és kormányprogram készüljön, amely nemcsak számot vet a magyar sport nehéz közállapotaival, hanem folyamatokat elemez, áttekinti a rendszerváltozás óta történeteket, igyekszik felkutatni a gondok okát és azok modernizációs kezelésének módját. Mindvégig arra törekedtünk, hogy nosztalgiazás és részlehajlás ne kísérje ezt a munkát. A munkacsoport több tagja rövid tanulmányban összegezte elgondolásait a sport helyzetéről és a főbb tennivalókról. Ezekből építkezett elsősorban a választási programtervezet tézise, majd pedig annak -viták során csiszolt- számos változata. Elmondhatjuk, hogy ma már a nyolcadik változatnál tartunk, ám így a tézisekből 2001. őszére elkészült maga a program is.

Ez a fejezet közread néhány elemet a szerkesztés kiindulópontjaiból. Bemutatja a 2001. februári keltű téziseket.

Reméljük, tudjuk szemléltetni és hitelesíteni azt, hogy a magyar sport talpra állítása és 21. századi működtetése demokratikusan is elképzelhető.

MUNKAKÖZI ANYAG!

T É Z I S E K

a választási- és kormányprogram sportpolitikai fejezetéhez

Az elmúlt években a sport válsága nem enyhült. Elmaradt a felzárkózás a fejlett demokráciák sokrétű testkultúrájához. A zsugorodó magyar sport olyan korhadt fára emlékeztet, amelynek vannak egészséges ágai is. Felkészületlen azonban arra a kihívásra, amit a XXI. század és a közelgő EU-csatlakozás jelent.

Sportmozgalmunkban sem a tömeges részvétel, sem a társadalmi jelleg, sem a piacgazdaság, sem pedig a (jog)biztonság nem érvényesül.

A testkultúra nem lett az egyetemes kultúra vagy a demokratikus mindennapok fontos tényezője. A sport szakmai, közgazdasági, szabályozási, együttműködési, azaz kulcsfontosságú elemei összehangolatlanok. A rendszeresen sportolók aránya riasztóan alacsony. A tanulók, diákok mindennapos testnevelése megoldatlan. A sportegyesületek és tagjaik száma zuhanásszerűen csökken. A polgár nem érzi, hogy a testgyakorlásának esélyei javulnának. Gyakran a szlogeneket cáfolják a tények. Egyre több fiatal tehetség veszik el, mert sok család képtelen vállalni a terheket. A versenyrendszert néhol agyonnyomják a költségek. Sportdiplomáciánk változó sikerrel működik.

Sportbarát gazdasági vagy jogi környezet nincsen. A sportszervezetek talpra állításáról hallani sem lehet. Az új sportörvény demokrácia- és sportellenes. Modern sportstratégia nem készült, vonzó embereszmény és sportbeli jövőkép nem alakult ki. A sport közállapotai feszültségeket mutatnak. A költségvetés viszonylag sok pénzt fordít a testkultúrára, ám annak hatékonysága és számadása kétséges. A magyar sportból mintha eltűnnék az a partnerség, ami még a legnehezebb időkben is jellemezte.

Az Ifjúsági és Sportminisztérium működése nem igazolta a várakozásokat. Még a fiatalok és a sport kapcsolata sem lett egységesebb. Egyes kormányzati, sportbeli terveket vagy fejlesztéseket (pl. futball-EB, olimpia-rendezés, stadion-korszerűsítés) az egyoldalúság, a megalapozatlanság és a szerves „építkezés” hiánya jellemzi. A futballstadionokon kívül tervek sincsenek a régi sportlétesítmények ösztönzött rekonstrukciójára, a korszerű tulajdoni és hasznosítási módok elterjesztésére, és ebben az erők egyesítésére. Mindez egyáltalán nem kedvez a sportbefektetők bevonásának, s a piaci alapokon is életképes sportformák privatizációknak. A sportfinanszírozás szűkös és széttöredezett. A makro-szintű sportgazdaság helyben jár, a mikro-szintű iránt nincs kormányzati figyelem. A helyi önkormányzatok magukra maradnak

erőfeszítéseikben. A sportpolitika főleg a látványelemekkel van elfoglalva. A kormányprogram néhány igényes elvéből és elgondolásából vajmi kevés vált valóra. A sportágak helyzete és perspektívája ellentmondásos. Számos területen –például a labdarúgásban- a nemzetközi előre lépés késik, a belső viszonyokat a megosztottság jellemzi. A sportrendezvények biztonsága törekeny. A dopping-helyzet sem megnyugtató.

Sportunk egyes kiemelkedő műhelyei, tehetségei és szakemberei még lépést tartanak a világ haladásával. Hiábavaló azonban a jelzésük, hogy a bázis – pl. az utánpótlás – szűkül, a források csökkennek és elaprózódnak, ami gyors és végleges térvesztést eredményezhet. Hiába készült pl. kétéves állami költségvetés, ha a sport tervezhető forrásai fél évre sem biztosak. Hitelesség, kiszámíthatóság és sportbarát klíma nincsen. Ennek nem kellene – nem szabadna – így lennie.

Célok, elvek és alapvető irányok

A magyar sport nem azonos az állami sportirányítással. Magát a sportot körültekintő konszolidáció után, európai szintű stratégiával, alulról építkezve kell megreformálni. Vissza kell állítani a sport-rendszerünk autonómiáját és demokratikus kapcsolatait, meg kell erősíteni decentralizációját. Úgy kell a testkultúrát integrálni a társadalom, a gazdaság, a civil élet és a közügyek menetébe, hogy az az Európai Unió trendjeivel egybeessen. A költségvetésből származó sport-büdzsé a kormányzati ciklus közepére érje el az 1 %-ot. Tettekre van szükség a sportbefektetői klíma lényeges és tartós javítása érdekében. A testkultúra – sajátosságai szerint – segítse elő mindazt, amit a megelőzéstől a rekreációig, illetve az egészséges életmódtól a világszintű sportsikerekig tartó ívnek tekintünk. Időtálló fontossági sorrendet kell mindebben kialakítani, mely

előnyben részesíti a gyermekek testnevelését, a mindenki számára hozzáférhető és elérhető sportolást és a nemzetközi eredményesség megőrzését.

Prioritás többé nem lehet hatékony finanszírozás nélkül. Ennek meghatározó része a normatívák karbantartása. A sportfinanszírozásnak kiszámíthatónak, stabilnak és mindinkább a tevékenységre épülőnek kell lennie. Rendezett és konszolidált sportgazdasági környezet a kormányzati ciklus második felére alapozza meg a sportban képződő közbefizetések (pl. ÁFA) részbeni visszajuttatását sport-közcélokra. Elemezni kell a sport központi közalapítványainak működését, forrásaik megfelelőségét, s az odaítélés biztonságát. Ösztönzést kapjanak a helyi sportérdekű közalapítványok és közhasznú formák, továbbá a tornaterem-felújítások. Számba kell venni a nem magántulajdonú létesítmény-vagyont.

Haladéktalanul, még az alkotmánybírói döntés előtt felül kell vizsgálni a sporttörvényt és a felesleges, káros beavatkozásait ki kell iktatni. A sportszervezetek megszabadulnak az értelmetlen kötöttségektől. A sport jogszerű rendjét az önkormányzó sportszervezetek érdekeltsége és autonómiája szolgálja elsősorban, és ne az állami nyomásgyakorlás.

A sportminisztériumi irányítást szolgáló és szolgáltató típusú „cserére” kell ítélni. Integráltabb feladatkörre és struktúrára kell áttérni. Kiegyensúlyozott koordináció szükséges a gyermekek, a fiatalok, a testkultúra kormányzati kezelése és a sporttal közvetlenül összefüggő gazdasági szektor között. A sportirányítás szervezeteivel nem hatalmi, hanem partneri stílusú munkakapcsolat képződjék (pl. MOB, köztestületek, szövetségek). Nem adhatja fel az állam a legfontosabb sport-műhelyekkel való együttműködést sem. A nemzetközi sportkapcsolatok regionális súlyt is nyerjenek. A központi sportfejlesztő projektek hatékonyságát fel kell mérni és esetleges kiigazításukra fél éven belül sort kell keríteni. Ennek kapcsán szakmai vizsgálat tárja fel a labdarúgás és a többi sportág egyező, illetve eltérő tennivalóit. Ösztönözni

szükséges azokat a törekvéseket is, amelyek a „rétegek”(pl. a szeniorok) sportját felkarolják.

Együttműködő és partneri kapcsolat valósuljon meg a helyi önkormányzatokkal is. A helyi sportkonceptiót és forrásokat tartalmazó sportrendelet hozza. Központi segítséggel ez módot ad sportcélú pénzek helyi bevonására, közös beruházási vagy rekonstrukciós döntésekre és megalapozhatja a sportot szolgáló önkormányzati cél- és címzett támogatás bevezetését. Az önkormányzatok kötelező feladat-ellátásához megfelelő finanszírozás – központi és helyi forrás – társul. Lényegi és korrekt együttműködés váljék gyakorlattá a szaktárca és a főbb sportszervezetek kapcsolatában is.

Az első kormányzati teendők egyike a magyar sport helyzetét, mérlegét és fejlesztési esélyeit bemutató ún. fehér könyv elkészítése. Ebben és a további szakmai értékelő és megalapozó munkában – pártállásra tekintet nélkül – helyet kap a sportszakma. A sportot szolgáló monitoring rendszer és a szakmai döntések egésze depolitizált módon lehet csak hiteles. Ilyen elvek mentén szükséges megvizsgálni, majd korszerűsíteni a sportegészségügyet, a sporttudományt és a szakemberképzést. Hangsúlyt kell helyezni a menedzseri felkészültségi sportvezető képzésre és továbbképzésre is. Tudományosan és politika-semlegesesen kell elkészíteni vagy modernizálni a sportágak programjait, fejlesztési terveit, melyek támogatásában az utánpótlás ügye a legfontosabb. Meg kell valósítani a fogyatékos sportolók esélyegyenlőségét, átfogó integrációját és maradéktalanná kell tenni az akadálymentes közlekedést. Nem a sportpolitika kompetenciája dönteni a labdarúgásról. A sport állami irányítása ezen a téren a korszerű célok ösztönzését, a modernizáció támogatását vállalhatja.

A stadion-rekonstrukciós program nem állhat le, de közpénz-felhasználása törvényességi és hatékonysági kontroll alá kerül. Mindehhez kapcsolódva egy éven belül meg kell vizsgálni a sport érdekeit szolgáló tulajdonlás és ingatlan-

használat helyzetét és tennivalóit, ide értve egy esetleges további privatizáció indokoltságát is.

A magyar sport nem adja fel pozícióit a nemzetközi versengésben sem. Ennek érdekében megerősíti a sportösztöndíj rendszerét és annak összegét értéken tartja, ha lehet, növeli is. Fel kell mérni az élsportolók egzisztenciális helyzetét, s ennek alapján dönteni a sportpályafutás biztonságának – nemzetközileg is versenyképes - erősítéséről. Magyarország erejének mértéke szerint törekedjék világversenyek rendezésére. Ebből azonban a voluntarizmust ki kell zárni. Olyan megalapozás szükséges, mely kiszámolja és közzéteszi, hogy egy adófizetőre mekkora teher esnék a vállalással. Nagyobb horderejű döntés előtt ki kell kérni a leginkább érintett lakosság véleményét is.

Elvszerű és következetes fellépés szükséges a tiltott teljesítmény-fokozás ellen. Időben és érdemben kell választ adni olyan gondokra, mint pl. a sportolói státusz európai rendjének befogadása, avagy a sportbiztonság szavatolása. A sportpályákon az erőszak terjedését nem csak rendőri módszerekkel, hanem pl. a Bakonyi-Páva-féle törvényjavaslat megelőzési szemléletével is elő kell mozdítani.

Át kell tekinteni az oktatási rendszer egészében a gyermekek, a fiatalok tanórai és egyéb sportját, főként ennek feltételeit és anyagi kihatásait. Új lendületet kapjanak a diáksport-szervezetek és -kezdeményezések. Egy éven belül legyen meg a kiskorú korosztály egészségügyi szűrése, majd e korosztály egészségfejlesztése érdekében markáns intézkedések szülessenek. Ezek kedvező hatása idővel a sorozásoknál is lemérhető legyen. Mindez a munka feltárhatja azokat a tehetséges, ám különböző okból hátrányos helyzetű fiatalokat, akik érdekében sportáganként, illetve iskolánként külön projekt szervezése indokolt. Már a kormányzati ciklus közepére olyan szisztémát kell bevezetni, amely mindennapos testnevelést biztosít és ezen felül korszerű versenyrendszert is működtet. Ez a program javítsa a közép- és felsőoktatási fiatalok sportolásának és versenyzésének a feltételeit is. Fontos, hogy a projekt erősítse a minden

évszakban használható és villanyvilágítással is ellátott pályák számát és hozzáférhetőségét. A magyar sportnak is szüksége van valódi tömegtámogatásra, korszerű PR-ra. Ezt úgy kell megteremteni, hogy az hiteles, eredmény-elvű és magát a sportot, ne pedig a politikát népszerűsítő legyen.

Mindezeket **évekre bontva programozott feladatsor és szakmai füzet** hitelesítheti, melyeket a tézisek alapján lehet kibontani és konkretizálni.

Budapest, 2001. február 28.

A korhadt fa

A sport válsága nem enyhül. Késik a felzárkózás a fejlett demokráciák sokrétű testkultúrájához. A zsugorodó magyar sport olyan korhadt fára emlékeztet, amelynek vannak egészséges ágai is. Felkészületlen azonban arra a kihívásra, amit a XXI. század és a közelgő EU-csatlakozás jelent. Sportmozgalmunkban sem a tömeges részvétel, sem az autonómia, sem a piacgazdaság, sem pedig a (jog)biztonság nem érvényesül.

A testkultúra nem lett az egyetemes kultúra vagy a demokratikus mindennapok fontos tényezője. A sport szakmai, közgazdasági, szabályozási, együttműködési, azaz kulcsfontosságú elemei összehangolatlanok. A rendszeresen sportolók aránya riasztóan alacsony. Egyes felmérések ezt 9-10 %-ra taksálják. (Az európai fejlett demokráciákban ugyanez valahol a 20-30 % körül van.) Igaz, hogy évtizedek távlatában, mégis a sportegyesületek száma 6000-ról 2000-re, a tagoké pedig egymillióról két-háromszázezerre csökkent. Ez a trend – úgy tűnik - megállíthatatlan, mivel a sporttörvény egyesületi szabályai a büntetőszázadra emlékeztetnek. Országunk talán még mindig Futbólia. Az aranycsapat idején mintegy 300 ezer igazolt magyar futballista volt. Ma – a női foci térhódítása ellenére - nincs már 70 ezer sem. Értékén mérhető professzionizmus nincsen. Az amatőrök visszaszorulnak a kispályára.

A tanulók, a diákok mindennapos testnevelése megoldatlan, sőt éppen nemrég vérezett el a sportot favorizáló (?) törvénykezés alkalmával. A polgár sem érzi, hogy a testgyakorlásának esélyei, a hozzájutás anyagi és tárgyi feltételei javulnának. A sportszerető kormányzati szlogeneket rendszerint cáfolják a rideg tények. Egyre több fiatal sport-tehetség veszik el, mert a család, s a klub már képtelen vállalni a terheket. A versenyrendszert a – megyei bajnokságban is - agyonnyomják a költségek.

Sportbarát gazdasági és jogi környezet sok év óta nincsen. Emiatt a klubok jelentős része befuccsolt, vegetál vagy dacosan nem hajlandó tudomásul venni, hogy a tartozásokat ki kell egyenlíteni. Egyesületi tartozás kifelé és befelé – tehát a saját játékosainak is – egyaránt fennáll. Sőt mindez láncolatot is alkot,

mivel az egyik klub elmaradása a másikat is késedelembe ejti. Ebben a helyzetben tényleg nehéz igazságot tenni. Bármilyen ajánlható, csak a halogatás nem. A jobboldali kormányprogram a fizetési elmaradások megoldását ígérte, ám eddig nem tett semmit, pedig jóslata szerint 2002-re már nem lesz köztartozási hátralék. A sportszervezetek talpra állításáról, szanálásáról azonban legfeljebb Schmitt Pálnak vannak elgondolásai. Kormányzati fogadókészségről hallani sem lehet. Ennek hiányában pedig - adóügyi végrehajtás avagy újabban már csőd- és felszámolási eljárás következtében is – a sportegyesületek kb. harmada semmisülne meg máról holnapra.

Az új sporttörvény – 101, zömmel büntető regula – alapvetően demokrácia- és sportellenes. Eszménye, hogy bármi áron rendet kell tenni a fociban, s ennek “farvizén” a többi sportág sem érdemel kíméletet. Modern sportstratégia nem készült, vonzó embereszmény és sportbeli jövőkép nem alakult ki. A sport belső közállapotai növekvő feszültségeket mutatnak.

A költségvetés viszonylag sok pénzt (mindösszesen kb. 14 milliárd forintot) biztosít az ISM-nek, ami akár tisztességes sportfinanszírozást is eredményezhetne. Mégis – miként azt jelzik a szövetségi juttatások és közgyűlések - a testkultúrára jutó pénz elégtelen és bizonytalan, sőt annak hatékonysága és számadása is kétséges. Ezért éreztük mi, szocialista képviselők a kötelességünknek, hogy a központi költségvetésből gyors átcsoportosítást javasoljunk az alapvető sport-műhelyek vészjelzéseinek belátó kezelésére. Meglátjuk, egyformán a szívén viseli-e mindenki az életmentő műtét ügyét?

A legszomorúbb talán az, hogy a magyar sportból kezd kiveszni az a partnerség, ami pedig még a legnehezebb időkben is jellemezte. Sportéletünknek megvan a maga baja politikai beavatkozások, praktikák nélkül is. Szerintünk nem lehet(ne) hatalmi kérdés az, hogy ki a szövetség elnöke vagy melyik sportág kap kiemelt támogatást. Aligha helyes, illetve szabad - a kormányprogramban meghirdetett decentralizációt feladva - szinte mindent egy “nyeretlen kétéves” garnitúra központosító mohóságára, atyáskodására bízni. Így nem barátokat, hanem ellenségeket gyűjt az ember.

Az Ifjúsági és Sportminisztérium működése ugyanis nem igazolta a várakozásokat. Még a fiatalok és a sport kapcsolata sem lett zökkenőmentesebb, egységesebb. Egyes kormányzati, sportbeli terveket vagy fejlesztéseket (pl. futball-EB, olimpia-rendezés, stadion-korszerűsítés) az egyoldalúság, a megalapozatlanság és a szerves “építkezés” hiánya jellemzi. A futballstadionokon kívül tervek sincsenek a régi sportlétesítmények ösztönzött rekonstrukciójára, a korszerű tulajdoni és hasznosítási módok elterjesztésére és ebben az önkormányzati, befektetői erők egyesítésére. Mindez egyáltalán nem kedvez a beruházók bevonásának, s a piaci alapokon is életképes sportformák privatizációjának.

A helyi önkormányzatok – a családok után a legnagyobb sportbeli teherviselők - magukra maradnak erőfeszítéseikben. A sportpolitika alig lát túl a Hold utcai székház falain, s amúgy is csak a látványelemekkel van elfoglalva. A

kormányprogram kb. 3/4-ed része nem vált valóra. A sportágak helyzete és perspektívája ellentmondásos. Számos területen - például a labdarúgásban – a nemzetközi előre lépés késik, a belső viszonyokat pedig a “rózsaszín szemüveg” és a megosztottság jellemzi. A sportrendezvények biztonsága törékeny. A dopping-helyzet sem megnyugtató.

Sportunk egyes kiemelkedő műhelyei, tehetségei és szakemberei még lépést tartanak a világ élvonalával. Hiábavaló azonban a jelzésük, hogy a bázis – pl. az utánpótlás – szűkül, a források csökkennek és elaprózódnak, ami gyors és végleges tévesztést eredményezhet. Hitelesség, kiszámíthatóság és sportbarát környezet ma egész egyszerűen nincsen. Ennek pedig nem kellene – és nem is szabadna – így lennie.

Kedvezőtlen megállapításaimat sportszakemberek tapasztalatai megerősítik. Ennyivel még sem szeretnék beérni. Olyan irányítás soha és semmiképp ne legyen, amely előbb szab és csak azután mér. Talán sokan el sem hiszik: arról, hogy mi jellemzi valójában a magyar sportot, sajnálatosan legutóbb 11 éve készült hiteles elemzés. Ha esélyt kapunk rá, mi ezzel fogjuk kezdeni. Első lépésként – depolitizált módon – elkészítjük a sport (értékelést tartalmazó) új fehér könyvét, melyet később se hagyunk összepiszkolni.

Üres kézzel, célok nélkül - nagy könyvre várva – persze kár készülni a választásokra. Pár elvi dologban ma is biztosak vagyunk. Ha átvehetjük a kormányrudat, mi nem a magunk sportját tartjuk fontosnak, hanem mindenkiét. Akarjuk, hogy az embereknek ne csak joguk, hanem elérhető és megfizethető esélyük is legyen a testkultúrára. 2004-re a magyar sportnak is készen kell állnia az EU-csatlakozásra. Ennek része, hogy a gyermekek mindennap éljék át a sport és a játék örömét. Számúzzuk a sportágak rangsorát: fontosságot az eredmény és a közhasznúság adhat. Egyetlen sportszervezet sem lehet politikai hitbizomány többé. Valljuk, hogy a sport sem kétéves költségvetést, hanem azonnali szanálást igényel. Szeretnénk, ha 2004-re a költségvetés 1 %-a szolgálná és támogatná a sportot. Mi a sportbeli közszolgáltatások zömét - a legjobb partnerként és gazdaként – a helyi önkormányzatoknál látjuk biztosíthatónak. Nem hisszük, hogy egy kamu sporttörvény bármit is megold, ezért helyreállítanánk a sport demokratizmusát és önállóságát. Szemléltetni így tudnánk az állam dolgát: óvja a törvényes rendet, támogassa a stratégiai értékű modernizációt, javítsa a befektetői klímát és a sportolók esélyeit, valamint mérsékelje a terheket!

A sportjelképek csúcán az öt karika áll. Nálunk az 5 csúcs így nézne ki: fehér könyv, 10 éves sportstratégia, költségvetési 1 %, szolgál(tat)ó minisztérium és sportbarát jog, illetve gazdaság.

(A cikk szerkesztett változata megjelent a Népszabadság 2001. május 16-i számában)

MUNKAANYAG!

Tézisek az önkormányzatok sporttevékenységével kapcsolatos feladatok elvégzéséhez

Ma Magyarországon azért van sport, azért működik, mert az önkormányzatok döntő többsége a finanszírozásban és a hozzáállásban elősegíti ezt. Az állam az 1990-es évek után fokozatosan kivonult a sportból és azok az úgynevezett bázisszervek, amelyek az egyesületeket eltartották, megszüntették a támogatásukat és magukra hagyták a sportegyesületeket.

Ez legélesebben az első időszakban a kis- és középegysületeknél jelentkezett és ez nagyon sok ilyen szervezet megszűnéséhez vezetett. Ma a sportvezetésnek nem a szakma az elsőrendű feladata, hanem az anyagi biztonság megteremtése. Az egyesületeknél ezt elsősorban az önkormányzatok pótolják. Jelen pillanatban az állam nem törődik ilyen formában az önkormányzatokkal, az ifjúsági és sportminisztériumnak nincsen együttműködő és partneri kapcsolata a helyi önkormányzatokkal. A most elfogadott sporttörvény 59. §-a tartalmaz kötelezettségeket az önkormányzatok számára és a 60. § (1) bekezdésben felsorolja azokat a támogatási lehetőségeket, amelyeket a helyi sporttevékenység folytatásához kívánatosnak tart.

Elfogadott két éves költségvetési törvényt mindkét évben lakosonként 100.-Ft támogatást biztosít a sporttevékenységre. Ez egy önkormányzatnál, ahol létesítmény is van, nem teszi ki a költségvetés sportra fordított összegének 10%-át sem. Úgy gondolom, hogy ezen mindenképpen változtatni kell. El kell dönteni, hogy a sport népegészségügyi és kulturális feladat e, ezért a normatív támogatást a közművelődési támogatáshoz hasonlóan kell e megállapítani. Az Ifjúsági és Sportminisztérium keretében lévő pályázatokra fordítandó összegeket kell erre átadni és meg kell szüntetni azon pályázatokat, amelyek az

alapfeladatok ellátásához szükségesek és minden ilyen pénzeszközt normatív módon kell a helyi önkormányzatokhoz lejuttatni.

A törvény kötelezővé teszi, hogy a helyi önkormányzatok rendeletben szabályozzák sporttevékenységüket és hosszú távú sportkonceptiót hozzanak létre. Ez helyes döntés, de ennek végrehajtásához szükségeltetik egy nemzeti sportstratégia kialakítása. Újra kell gondolni a sportlétesítményekkel kapcsolatos szabályozást, oly formában, hogy a jelenleg a kincstári vagyongazdálkodó, valamint az ÁPV Rt fennhatósága alatt lévő vállalatoknak a sportlétesítményeit az önkormányzatok tulajdonába kell adni. A költségvetési törvény azon rovata, amely városüzemeltetéssel foglalkozik, normatív módon kell hogy foglalkozzék a sportlétesítmények üzemeltetésével és fenntartásával. A sporttörvény, amely a fent felsorolt adatokat az önkormányzatoknak kötelezően előírja, sajnos nem módosította az önkormányzati törvényt, miután az kétharmados, tehát az önkormányzati törvény módosítására mindenképpen szükség van.

Az iskolai sporttevékenység szabályozása szintén önkormányzati feladat, amely feltétlenül igényli a közoktatási törvény ezirányú módosítását is.

Összhangba kell hozni a sporttörvény és a közoktatási törvény szabályait. Felül kell vizsgálni a sporttörvénynek azon megfogalmazását, amely a sportszervezetekről szól és ebben összesen két sportszervezetet ismer el, a sportegyesületet és a sportvállalkozást. Főleg az iskolai területen ez nagyon beszűkíti a tevékenységet. Ugyan nem önkormányzati kompetencia, de feltétlenül meg kell változtatni a sportvállalkozásokkal kapcsolatos előírásokat, mert nem lehet a profi labdarúgás alapján kialakítani a többi sportággal kapcsolatos előírásokat.

Összességében: szükséges az önkormányzati törvénybe való beemelése a sportnak és az önkormányzatok szerepének oly mértékű meghatározása, hogy ne a képviselő-testületnek hobbijától és hozzáállásától függjön az adott terület szabályozása. Természetesen az önkormányzatiság az előbbi megállapítást nem zárja ki, de a normatív támogatás precíz kialakítása lehetővé tenné, hogy ez korrekten legyen kezelve.

MUNKAANYAG!

Sport és civil társadalom (a szakszövetségek és más sportszervezetek helyrebillentése)

Az 1998-as kormányváltással a civil társadalom életének jelentős részét befolyásoló, klasszikus értelemben definiált sport életében egy sokadik újabb fejezet kezdődött. Ma már szakminisztérium irányítja és felügyeli a magyar sportot, amelynek sportpolitikai elvei, programja, irányítási rendszere és finanszírozási koncepciója ugyan gyökeresen eltér a korábbiakétól, de sajnos nem alkalmas a mára folyamatosan kialakult anomáliák megváltoztatására.

Az ismert körülmények között elfogadott sporttörvény nem illeszthető bele a jelenlegi magyar társadalom mindennapi életébe, a piacgazdaság alakulása és tartalma pedig nem olyan irányú, hogy az segítené a sport egyenletes és biztonságos fejlődését, évtizedes tapasztalatokon, hagyományon alapuló és kialakult sajátos irányítását homogenitásának megtartását. Nem sikerült továbbra sem olyan környezetet teremteni a magyar sportnak, mint amilyen környezetben az első sporttörvényt követően -profi-amatőr minden különösebb akadály nélkül virágzó egyesületi rendszerben- folyamatosan és eredményesen funkcionálni tudott.

Ezért szükséges és halaszthatatlan a magyar sport egyensúlyának helyreállítása, a középtávon várható és alakuló magyar társadalmi viszonyokhoz és igényekhez való, hagyományokat és eredményeket figyelembevevő alakítása.

Ezért:

- 1) haladéktalanul közép-, majd hosszútávú sportstratégiát és nemzeti sportstandardot alakítunk ki, amelyben a főszerepet elsősorban azok a felkészült civil szervezetek, egyesületek, klubok játsszák, amelyeknek elhivatottság a társadalom fizikai adottságait segítő fejlesztése, a tehetség gondozása és az eredményesség saját és nemzeti ügyként történő kezelése.
- 2) Megteremtjük azt a kedvezmény-rendszert, amely gazdasági és jogi vonatkozásban nem gátolja, nem komplikálja, hanem sportbarát környezetet eredményezve segíti a magyar sport felemelkedését.
- 3) Új törvényt alkotni sem rövidtávra, sem pillanatnyi gazdasági helyzetre nem érdemes. Teljes egészében figyelembe véve az Európai Sport Charta és Etikai Kódex, Európa Parlament által megfogalmazott és 1992-ben általunk is elfogadott ajánlásait, konvencióit kívánunk új törvényi alapot teremteni.
- 4) Mint tudjuk, egy ország és társadalma fizikai erőviszonyait és ebbéli képességeit jelentős részben egyes konfliktus helyzetek és a sport eredményessége tükrözi. Az állóképességet nem lehet egy évben két-

három alkalommal rendezett kampánydemonstrációval elérni. Ahhoz egészen fiatal kortól kezdve szisztematikus és rendszeres felkészülésre van szükség. Ennek alapvető bázisai az iskolák és a sportegyesületek. Célunk ezen szervezeti egységek fokozott segítése.

- 5) Mivel ma nálunk a piacgazdaság nem olyan szerkezetű, amely részt vállalna a társadalom fizikai képességének javításából, ezért finansziális oldalról reálisan kialakított, jogos igényeket takaró és segítő, normatív támogatási rendszert dolgozunk ki a sportot szervező egyesületek, civil szervezetek részére, a ma magára hagyott önkormányzatokat is beleértve.

Megállapítható, hogy az eddigi privatizációs gyakorlatban a sportlétesítmények és azok sportcélra történő megtartása, amely a magyar társadalom jelentős részének törvényben biztosított sportigényeinek kielégítését szolgálná, súlyos csorbát szenvedett az elmúlt időszakban.

Meg kívánjuk teremteni annak törvényes alapját, hogy a befektetők, beruházók az ország társadalmával szemben ne csak a jelenleg kedvezményezett jogukat érvényesítsék, hanem kötelezettségeiket is teljesítsék a privatizált sportlétesítmények fenntartásának finanszírozásával és a területi önkormányzatok sportcélú rendezvényeinek támogatásával.

- 6) Nem tartjuk helyénvalónak az egészséges és fogyatékos sportolók ál-humánus, diszkriminatív megkülönböztető sportirányítási rendszerét. Azonos elbírálás szükséges az emberi méltóság megőrzéséhez. Nem az adottság, hanem a tehetség és képesség szerint kell támogatni a sportolókat, sportolni vágyókat. Csak a feltételrendszer biztosításában kell differenciálni.
- 7) Haladéktalanul meg kívánjuk akadályozni a még meglévő és kiválóan működő egyesületek, klubok szétverését, gazdasági vállalkozásokká történő átalakítását és az általuk választott szövetségekkel való szembeállítását.
- 8) Megállítjuk az utánpótlás nevelő műhelyek széthullását, megteremtjük a felemelkedés feltételeit.
- 9) Megszüntetjük az állami beavatkozás nyomásgyakorlását, {-lásd sporttörvény 68.§-}, helyreállítjuk az egyesületek, szövetségek autonómiáját.

- 10) Törvényes kedvezményeket biztosítunk és ösztönző rendszert dolgozunk ki mindazoknak, akik saját vagyonukból -gazdálkodó egységek, vagy magánszemélyek- anyagilag is segítik a sportszervezeteket.
- 11) Nem értünk egyet azzal a törekvéssel, amely a sportmédiát állami koncentrációba vonja, gyakorlatilag a sportegyesületek, szövetségek, mert ez anyagi forrásainak lezárását jelenti.
(lásd: ISM Magyar Sportmarketing Kft.)
- 12) Kudarcot vallott a sportszakember képzés európai hírű oktatási intézményének más egyetemi rendszerbe történő beintegrálása. Vissza kívánjuk adni a Testnevelési Egyetem rangját, autonómiáját, ezzel együtt az egyetemi és főiskolai sport rehabilitálását.
- 13) Helyre kívánjuk állítani az állami sportirányítás és az autonóm sportegyesületek, szövetségek, sportszervezetek szoros egymásra épülő együttműködését, a társadalom érdekeit szolgáló, a sportot mint egységes egésznek tekintő szemlélet kialakítását, a sport feltételrendszerének biztosítását, jelentős gazdasági és jogi szabályozás harmóniáját.

MUNKAANYAG!

Gondolatok a sportorvoslásról

Tartalomjegyzék

Bevezető.....

A sportról általában.....	
A sportirányítás, sportvezetés szervezetei.....	
A sportorvoslás helye és szerepe.....	
3.1 A sportorvoslás és az élsport kapcsolata.....	
3.2 A sportorvoslás és a tömegsport kapcsolata.....	
3.3 A sportorvoslás intézményrendszere.....	
Bevezető	

Az orvostudomány napjainkra rendkívüli mértékben differenciálódott. Ennek az eredménye olyan klinikumok, diszciplínák megjelenése, amelyeket korábban az orvostudomány más ágain belül műveltek. Így vált önállóvá több szakterülethez hasonlóan a sportorvoslás tudománya is. Ahogy értelemes az, hogy a belgyógyász nem feltétlenül érti magas szinten a kardiológiát, úgy természetes ma már az is, hogy a sportorvoslással az elvárt, kiemelkedő szinten csak a sportorvos képes foglalkozni. Ugyanakkor azt sem szabad szem elől tévesztenünk, hogy *az orvosi szakmák differenciálódása a minél magasabb szintű ellátás feltételei megteremtésének igényéből ered.*

Bármely részterületét is vesszük figyelembe a sportorvoslásnak, a szakirodalom óriási. Vonatkozik ez többek között az ellátás speciális kérdéseire, az eredményes felkészítés szakmai vonatkozásaira és a szervezés általános kérdéseit is magába foglaló témakörökre. *Magyarországon a sportorvostant önálló szakterületnek ismerik el és meghatározott feltételek mellett szakképesítés szerezhető belőle.* Léte sem hazai, sem nemzetközi vonatkozásban nem kérdéses, de az eredményes működtetés elméleti és gyakorlati vonatkozásai a hétköznapokban már közel sem ennyire egységesek és magától értetődőek.

Mindezek figyelembevételével ennek a dolgozatnak eredendően nem lehet célja, hogy a bel- és külföldi tapasztalatokat feldolgozza, és ezeknek mintegy szintézisét adva foglaljon állást. Csak arra vállalkozhatok, hogy a sportorvoslás hazai- és bizonyos tekintetben külföldi- vonatkozásainak ismeretében fejtsem ki véleményemet a kérdéskörrel kapcsolatban.

A sportról általában

Az olimpiák vagy éppen a labdarúgó világbajnokságok idején világosan lemérhető, hogy a világ mennyire és milyen mértékben foglalkozik a sporttal, a szórakoztatásnak (kultúrának) ezen speciális területével. A sporttal kapcsolatban megjelenő igény egyértelműen pozitív, hiszen az emberek szabadidejének aktív és passzív eltöltésében, továbbá a szórakoztatásban a világon mindenütt kiemelten fontos helyet foglal el. Tömegeket képes megmozgatni pozitív és negatív értelemben egyaránt.

Mindezt a politika is természetesen ismeri, sőt céljai elérése érdekében ki is használja. Gondoljunk például arra, hogy az olimpiák időszakában politikusaink előszeretettel keresik fel az edzőtáborokat, illetve vesznek részt a játékokról visszaérkező sportolók fogadásán. Ugyanakkor a sportnak elvitathatatlan gazdasági vonatkozásai is vannak, melyek ugyancsak jól ismertek. *Azaz minden túlzás nélkül állítható, hogy a sport valamilyen formában az élet szinte minden területéhez kapcsolódik, miközben sok vonatkozásban maga is üzletté vált.*

Az élsport és a tömegsport szükségességét kevesen vitatják. A gondmiként az élet szinte minden területén- a mértékben, a sport szükséges mértékének megítélésében van. *Az első probléma az élsport és a tömegsport relációjában merül fel.* Melyikre fordítson az állam többet? Az egészséges életmód egyik sarokkövét jelentő tömegsportot kell-e jobban preferálni vagy éppen a gazdasági, erkölcsi (és bizonyos vonatkozásaiban politikai) hasznot produkáló, a nemzeti identitás kérdésében is oly gyakran emlegetett élsportot?

A mai magyar társadalom is keresi ezekre a kérdésekre a választ és az érintettek az írott, illetve elektronikus média segítségével hol az egyik, hol a másik mellett voksolnak. Mindenki vérmérséklete, egyéni meggyőződése szerint. Az ISM, az Országos Diáksport Szövetség és a különböző alapítványok fordítanak szigorú indoklás mellett kevesebbet, illetve többet az élsportra vagy éppen a tömegsportra.

Mindez természetesen igen komoly feszültségeket gerjeszthet, hiszen a rendelkezésre álló források napjainkban nem elegendőek még a nagyon reálisnak tűnő igények kielégítésére sem. Mindkét tábor egy sor valós érvet tud felsorakoztatni igazának bizonyítására. Az igazi problémát azonban nem ez okozza. *Az igazi gondot azok a vélemények jelentik, amelyek igyekeznek megkérdőjelezni az élsportra fordított állami támogatások nagyságát, és esetenként azt sugallják, hogy az élsportnak el kell tudnia tartani önmagát.* Ez néhány sportág esetében nemzetközileg akár igaz is lehet, de az élsport egésze vonatkozásában mindenképpen hamis és minden realitást nélkülöz.

Egyetlen állam sem háríthatja át a sport támogatását a szponzorokra. Nem szorul különösebb magyarázatra, hogy ez a megoldás csak ott jöhet számításba (és ott sem abszolút mértékben), ahol az illető sportág népszerűsége és ezzel összefüggésben reklámhordozó képessége magas szintű. Azonban a magyar valóságot ismerve mindez csak elméleti jelentőségű, mert Magyarországon egyetlen sportág sem képes úgy önmagát fenntartani, hogy emellett nemzetközileg még kiemelkedő eredményeket is tudjon produkálni.

Ha elfogadjuk azt, hogy az államnak közvetlen és közvetett lehetőségek biztosításával támogatni kell a sportot, akkor azonnal a mérték kérdésével találjuk magunkat szemben. Mennyi is legyen a sport számára hozzáférhető forrás nagysága, illetve ebből a forrásból reálisan mi finanszírozható?

Azt ugyanis reális alapként el kell fogadni, hogy az élsport optimális feltételeinek biztosítására az ország nem képes, nem rendelkezik ehhez szükséges pénzügyi fedezettel. Viszont arra is vigyázni kell, nehogy az ellentétes végletet képviselő álláspont nyerhessen teret!

Magyarországon ugyanis- ha szerencsére nem is túl gyakran- már hallható az a vélemény, mely szerint az élsportnak is el kellene foglalnia azt a helyet, melyet egyébként általában, nagyságához mérten az ország a nemzetek sorában képvisel. Ezen álláspont hangoztatói szerint nincs arra szükség, hogy folyamatosan „erőn felül” teljesítve sportolóink az olimpiákon a nemzetek rangsorában az első tíz-tizenötben foglaljanak helyet. Azt már nem nagyon teszik hozzá, hogy a kiváló sporteredmények nemcsak az elmúlt 40 évben jellemezték az országot, szerencsére elég gazdag a múltunk egy kicsit korábbi időszakokra visszanyúlva is. *Képtelenség elfogadni ezt az uniformizált besorolást, mely azonosan méri a gazdaságot, a nyersanyag lelőhelyekben való gazdagságot, a kultúrát, és ez utóbbi részét képező élsport eredményességét.*

Összességében elmondható, hogy a sport (beleértve az élsportot és a tömegsportot) a kultúra szerves részeként jelenik meg. Támogatása- a gazdasági lehetőségek függvényében ugyan eltérő mértékben- változó formában és tartalommal elsősorban az állam feladatát képezi.

A sportirányítás, a sportvezetés szervezetei

A sportmozgalom szervezett irányítása egy jellegének megfelelően építkező intézményi rendszert, struktúrát feltételez. A szervezeti keret országonként eltérő sajátosságokkal rendelkezik, de célja mindenhol azonos: a sportmozgalom adott lehetőségek közötti leghatékonyabb támogatása.

Alapvetően két formában építkeznek, mivel az egyik oldalon található az állami sporthivatalok, míg a másikon a nemzeti olimpiai bizottságok. Az egyik szervezet célja az állami pénzek megszerzése és elosztása, a másiké újabb források (támogatók) bekapcsolásával az eredményesebb olimpiai felkészülés biztosítása. Magyarországon a sportirányítás ezen két szervezeti elemét **az Ifjúsági és Sportminisztérium (ISM)** illetve a **Magyar Olimpiai Bizottság (MOB)** képviseli. Az egyik szervezet tisztségviselőit kinevezik, míg a másikat jellegéből eredően választják.

Sajátos magyar vonatkozásai vannak a vezetés – irányításban (itt talán jobb kifejezés a támogatás) a még fungáló, de a sporttörvénnyel megszűnésre (átalakulásra) ítélt harmadik szervezetnek a **Magyar Sportszövetség**nek. Létrejötté 1989-re nyúlik vissza, amikor a sportági szakszövetségek önálló jogi személyekké váltak, és mint ilyenek leváltak az OTSH-ról. A megalakuló Magyar Sportszövetség célja az volt, hogy a szakszövetségek munkáját segítse és érdekképviselőt biztosítson a számukra. Jelenleg a sportirányítási rendszerben ennek a szervezetnek a feladatai revízió alá kerültek, azonban ennek részletezése már meghaladja a dolgozat tárgyát.

Csak a teljesség érdekében kell még szólni a **Sportegyesületek Országos Szövetségéről**, mely szervezet nevének megfelelően a klubok munkáját fogja össze és segíti. Eredményesen képes megjeleníteni a klubok érdekeit a felső sportvezetéssel történő tárgyalások során, azaz igen erős érdekképviselői szereppel rendelkezik.

A sportmozgalom alapját az élsport szempontjából a szakmai műhelyek, a sportegyesületek, illetve azok szerves részei a szakosztályok alkotják. Az ISM létrejöttével külön-külön területként egységes irányítás alá került az élsport, a tömegsport, a diák- és fogyatékosok sportja.

A sportvezetés és irányítás rendszere Magyarországon megfelelően átfogja és kiszolgálja a sportmozgalmat. A támogatás és kontroll, az állami és választott testületek megfelelő együttműködésében képesek biztosítani a hatékony működtetés szervezeti hátterét.

A sportolás helye és szerepe

Az egészség és a sport kapcsolata hosszú évszázadok óta ismert és hirdetett, azonban ma már igaz szívvvel ez csupán a tömegsport vonatkozásában értelmezhető. Az élsport által felmutatott teljesítmények pontosan azért

meghökkenők, pontosan azért vívták ki az emberek elismerését, mert az elért eredmények rendkívüli távolságban vannak az általában megszokottaktól. *A maximális teljesítmények elérése érdekében az élsportolók szervezete olyan mértékben van igénybe véve, hogy az a pályafutásuk során minden kétséget kizáróan megteremti a különböző formában megjelenő egészségkárosodás lehetőségét.*

Ugyanakkor az is ismert, hogy az iskolai testnevelésnek mekkora szerepe van a gyermekek egészséges fejlődésében, bizonyos tartási hibák korrekációjában. *Egészségünk lehető legtovábbi megtartása érdekében az emberi élet teljes szakában szükség van arra, hogy törődjünk testünkkel.* A tömegsport pozitív szerepe ezen a területen szinte felbecsülhetetlen.

Sem az élsport, sem a tömegsport nem nélkülözheti az egészségügy aktív közreműködését és segítségét. Mindkét területnek pontosan körülhatárolhatóan ismertek azon kritikus pontjai, melyek a sportorvoslás, s a sportoló szempontjából egyszerűen nem hagyhatók figyelmen kívül.

3.1 a sportorvoslás és az élsport kapcsolata

Az élsport rendkívül erősen teljesítményorientált tevékenység, melynek középpontjában a győzelem, a sokszor csúcspokban mérhető, a hétköznapi ember számára hihetetlennek tűnő teljesítmények elérése áll. A közönséget természetesen ezen területen is ki kell szolgálni, hiszen átlagos teljesítmények nem töltenek meg stadionokat, sportcsarnokokat. A győzelem ma már az erkölcsiek mellett anyagilag is számottevő haszonnal jár, az illető élsportoló számára a további életét megalapozó sikereket eredményezhet, azaz a sportoló ma már erősen motiválttá vált a lehető legjobb eredmények elérésében. További fontos körülmény, hogy néha csupán négy év áll rendelkezésre a jövő anyagi és erkölcsi megalapozására, az egzisztencia megteremtésére.

A sikerhez vezető út érthetően csak az egészséges és a rendkívül magas szinten terhelhető sportolók előtt nyílik meg. *Vagyis a sportolók vonatkozásában (a sportorvoslás szempontjából) alapvető követelmény a testi és szellemi egészség folyamatos megléte, illetve a rendkívül magas szintű edzőmunka által támasztott követelményeknek megfelelés.*

Az egészségkárosodás lehetőségét a sportpályafutás teljes időszakában igyekezni kell kizárni, illetve minimálisra csökkenteni. Rendszeres szűrővizsgálatokkal folyamatosan kontroll alatt kell tartani a sportolókat. Ezt a

célt szolgálják azok az időszakos sportorvosi vizsgálatok, melyek meghatározott időközönként kötelezővé teszik a versenyengedélyek megújítását.

Ezek a vizsgálatok nem egyszerűen belgyógyászati természetűek, nem ortopédiai jellegűek, nem fogászati vagy éppen orr-fül- gégészeti, ezek ugyanis speciális elemeket tartalmazó sportorvosi vizsgálatok. *Ezekkel a vizsgálatokkal ki kel szűrni azokat a gondokat és problémákat, amelyek terhelés hatására valamilyen szintű egészségkárosodás lehetőségét teremtik meg.* A sportorvoslási vizsgálatok a lakóhely szerinti sportorvosi rendelőkben vagy rendeléseken kerülnek végrehajtásra.

A válogatott kerettagok számára évente egy alkalommal egy speciális szempontok alapján összeállított szűrővizsgálat van az Országos Testnevelési és Sportegészségügyi Intézetben (OTSI) vagy közismertebb nevén a Sportkórházban. A vizsgálat célja egyértelmű, nevezetesen a rendkívül magas fizikai és pszichés terhelésnek kitett élsportolók védelme, egészség szempontjából a töretlen pályafutás biztosítása. *Természetes, hogy esetükben a felügyeletet közvetlenül a sportkórház látja el, ahol az ország sportegészségügyben legképzettebb és legtapasztaltabb szakemberei állnak a sportolók rendelkezésére.*

A szűrővizsgálatok rendszere biztosítja tehát azt, hogy a fokozott terhelés nehogya egy arra valamilyen okból alkalmatlan szervezetet érjen, vagy a túlzott terhelés hatására egészségkárosodás alakulhasson ki. Ez a sportorvoslás egyik alapvető feladata.

A klaszszikus értelemben vett egészségügyi (gyógyító és preventív) feladatok mellett azonban megjelennek olyanok is, amelyek csak kizáróan erre a diszciplínára jellemzőek. *A sportorvosoknak ugyanis valamilyen szinten aktívan közre kell működniük a sportolók felkészítésében, annak érdekében, hogy a legnagyobb teljesítmény elérésére egy adott verseny (világbajnokság, olimpia, stb.) időpontjában legyenek képesek.*

Ez a feladat egy sor nagyon is speciális részfeladatot tartalmaz: közreműködés a formaidőzítésben, sportágspecifikus táplálkozás megtervezésében, a túledzettségi állapot megakadályozásában, a szervezet regenerálódásának elősegítésében és fenntartásában, a sérülések gyógykezelésében. A terhelés és regenerálódás viszonya, a helyes arányok megtalálása és fenntartása egyszerűen nem nélkülözheti a jól felkészült, e kérdésben jártas sportorvos közreműködését. Ezek a kérdéskörök a hétköznapi medicina számára ugyanis teljesen ismeretlenek!

Nem szorul különösebb magyarázatra az a megállapítás, hogy csak egy zavaroktól mentes, egészségesen végigdolgozott felkészülési időszak eredményezhet csúcsteljesítményt. *Egy extra módon igénybevett szervezetet a sportorvoslásnak ugyancsak extra módon kell kiszolgálnia az egészség megóvása és az eredményesség érdekében.*

A sportorvoslásnak tehát olyan speciális ismeretekkel is kell rendelkeznie, melyek birtokában eredményesen tud közreműködni a sportolók felkészítésében, egy kívánatos csúcforma adott időpontra történő elérésében. Mindezt az egészség megóvásának, a sérülések elkerülésének egyidejű következménye mellett kell végeznie!

A sportorvoslás során, a hatékonyabb és eredményesebb tevékenység érdekében kutatói tevékenység is folyik. Az ennek során született eredmények kerülnek „átültetésre” a gyakorlatba, szolgálva ezzel a sportsérülések hatékonyabb gyógyítását, illetve a sportolók versenyekre történő eredményesebb felkészítését. *A tudományos tevékenység mindezek alapján a sportorvoslás szerves részét képezi, annak színvonalas működésétől elválaszthatatlan.*

3. 2 A sportorvoslás és a tömegsport kapcsolata

Ha az optimális vagy kívánt helyzetből indulunk ki, akkor ezen a területen természetesen messze nem lehetünk elégedettek. A tömegsport résztvevői csak igen ritkán kerülnek kapcsolatba a sportorvosokkal vagy sporttevékenységük kapcsán, azzal összefüggésben egyáltalán az orvosokkal.

Ez igen komoly problémák forrásává is válhat, melynek során a kedvtelésből folytatott sporttevékenység egészségvédő hatása messze nem érvényesül, sőt...Gondoljunk a kérdéssel összefüggésben például a testépítés kapcsán elterjedt, komoly egészségkárosító hatással rendelkező anabolikus szteroidok illegális terjesztésére és kritikátlan fogyasztására. A sport szempontjából ez ugyanaz, mint a diszkók világának rákfenéje, a kábítószeres bizonyos formáinak megjelenése és fogyasztása a fiatalok körében.

Bizonyos rendezvények esetében (Balaton-átúszás vagy laikusok részvételével rendezett maratoni, stb.) van orvosi vizusgálat, azonban az elenyésző és messze nem alkalmas a valós helyzet jellemzésére.

Bizonyos vonatkozásokban ide sorolhatók az iskolai testneveléssel és a diáksport mozgalommal kapcsolatos problémák is. A sportorvoslás

szempontjából a lehetőségek erősen beszűkültek, a kapcsolattartás, az információk mindkét irányba történő eljuttatása nem éri el a kívánt szintet.

Nagyon fontos a tömegsport vonatkozásában is a sportorvoslás szellemi értékeinek vonatkozó mértékben és mélységben történő átadása, egy hatékony felvilágosító tevékenység. Ennek érdekében jelennek meg írásos anyagok a sportkórház aktív közreműködésével, de működtetnek egy speciális telefonszolgálatot is, melynek célja az anabolikus szteroidok veszélyeinek bemutatása, az egészségkárosító és illegális dopping-fogyasztás visszaszorítása.

3. 3 A sportorvoslás intézményrendszere

Az előzőkben vázolt (és messze nem részletezett) feladatok eredményesen csak akkor valósíthatók meg, ha a területnek megfelelő felelősséggel rendelkező „gazdája” is van. Lenni kell egy olyan szervezetnek, amely képes arra, hogy ezt a bonyolult tevékenységet összefogja, koordinálja és irányítsa. Ez a szervezet az Országos Testnevelési és Sportegészségügyi Intézet (OTSI), azaz a sportkórház, amely munkáját az ISM-el és MOB-al szoros együttműködésben végzi.

A sportegészségügy, a sportorvoslás intézményrendszerének csúcsán tehát a sportkórház áll. Szakemberei az erősen karcsúsított gyógyintézetet úgy működtetik, hogy a vázolt feladatok mellett a sportorvoslás bázisintézményeként biztosítani tudják a szakvizsgára készülők felkészítését és vizsgáztatását is. Ez azért is komoly feladat, mert Magyarországon nincs olyan másik intézet vagy osztály, ahol ennek a diszciplinának az ismeretei a gyakorlatban hozzáférhetőek lennének.

A gyakorlati munkával, a gyógyítással kapcsolatban egy nagyon fontos tényt nem szabad szem elől téveszteni, nevezetesen a sportolók ellátásával kapcsolatos kérdések egy meghatározott része speciális, vagyis a problémák megnyugtató megoldása csak a sportorvoslás, az OTSI berkein belül biztosítható. Mindezt azért is szükséges kihangsúlyozni, mert elhangzottak olyan vélemények is, melyek szerint a sportkórház megszüntethető, mivel feladatait egyéb gyógyintézetek képesek átvenni. Ennek a (valós tevékenységet nem ismerő) véleménynek gyakorlati megvalósítása súlyos hiba lenne és a sportorvoslásnak reális szakmai háttérrel adó bázisintézmény megszűnését eredményezné.

A sportkórháznak fontos feladata a válogatott kerettagok folyamatos ellenőrzése, egészségi állapotuk figyelemmel kísérése. Ugyanakkor az is könnyen belátható, hogy az intézet lehetőségeit messze meghaladja az ország sportolóival történő folyamatos és közvetlen törődés. Viszont a szakmai követelményeknek, mégpedig *a sportkórház által meghatározott követelményeknek országosan érvényesülniük kell.* Ez a sportkórház közvetlen szakmai felügyeletébe tartozó **megyei decentrumok** létrehozásával és működtetésével érhető el.

A megyei decentrumok, azaz megyei sportorvosi rendelők csak akkor képesek az elvárt feladatok megvalósítására, ha a sportkórháznak mintegy „csápjai” működnek, azaz:

- munkájukat sportorvosi szakvizsgával és gyakorlattal rendelkező szakorvos irányítja, aki egyben ellátja a megyei sportfőorvosi tisztelet is;
- a rendelő dolgozóinak munkáltatója az OTSI;
- a közvetlen szakmai felügyeletet és kontrollt az OTSI szakorvosgárdája valósítja meg.

A rendelők felszerelése a működtetéshez szükséges műszerekkel- mivel tisztán megyei feladatokat hajtanak végre – a megyei önkormányzat feladatát képezi. Ez a gyakorlat nem idegen a magyar valóságtól, hiszen ez valósul meg a kórházak mindennapos működtetésében, ahol is a betegellátással kapcsolatos költségeket az OEP fedezi, míg a nagy műszerek beszerzése, s a rekonstrukció a tulajdonos önkormányzat feladata.

A megyeszékhelyeken működő sportorvosi rendelők fontosabb feladatai az alábbiakban foglalhatók össze:

- időszakos sportorvosi engedélyek megadása;
- a megye területén működő sportorvosi rendelések szakmai felügyelete, követelménytámasztás és ellenőrzés formájában;
- továbbképzéseken való részvétel és azok szervezése;
- felvilágosító tevékenység.

A megyei rendelők nem alkalmasak arra, hogy megyei szinten az összes sportorvosi vizsgálatot elvégezzék. A minősített sportolók azon körét kell felügyeletük alá vonni, akik megyei szinten kiemelt figyelmet érdemelnek. Szükség esetén (pl. megbetegedések, sérülések) a kluborvossal közösen, esetlegesen a sportkórházzal konzultálva a legoptimálisabb helyen kell biztosítani a sportolók ellátását.

A sportorvosi rendelkezések képezik a sportorvosi ellátás hierarchiájának következő lépcsőfokát. Ezt a következőkkel lehet jellemezni:

- munkáltató a fővárosi kerületi vagy a városi önkormányzat;
- a tevékenységet nem sportorvosi szakvizsgával rendelkező szakorvos is végezheti, de rendelkeznie kell ezen tevékenység folytatásához szükséges sportorvosi tanfolyammal.;
- a sportolók meghatározott körének időszakos orvosi vizsgálatát végzi a megyei szakfőorvos által meghatározottak szerint;
- szükség esetén konzultál a megyei szakfőorvossal, illetve a szükséges esetekben az érintett sportolókat hozzá irányítja.

* * *

A teljesség igénye nélkül, kizárólag gondolatébresztés céljából próbáltam meg vázolni- elismerve ennek helyenként megnyilvánuló önkéntes és bizonyos fokig szubjektív megállapításoktól sem mentes jellegét- a sportorvoslás jelenlegi helyzetét, működésének és működtetésének alapvető gondjait és problémáit.

Budapest, 2001. február 27.

MUNKAANYAG!

Sportpolitikai javaslatok

Alapvető társadalompolitikai cél és állampolgári elvárás a mindenkori kormányzattal szemben az életminőség javítása, az egészséges életmód feltételeinek megteremtése, ösztönzése, amelynek egyik fő eszköze a sport-és szabadidős tevékenység fejlesztése.

A következő választási ciklusra prognosztizált növekedés megteremti az alapvető gazdasági feltételeket a hazai sportélet minőségi fejlesztéséhez. Az egészséges életmód szélesedő középrétegek számára tehető vonzóvá, de az

esélyegyenlőség követelményére tekintettel a hátrányos helyzetben lévők számára is perspektívát kell adnunk. Várhatóan egyre többen hajlandóak áldozni is a sportra, az egészséges életmódra. Ez az élsport eredményességének fenntartása esetén növeli a sport marketing célú felhasználásának lehetőségét. Az élethelyzetüknél fogva vagy gazdasági-társadalmi szempontból hátrányos helyzetben lévők esetében elengedhetetlen az aktív állami és önkormányzati szerepvállalás.

Más területekhez hasonlóan itt is újra kell gondolni az állami, az önkormányzati részvétel, a gazdálkodó szervezetek, az egyéni közreműködés lehetőségét.

Állami feladat marad a sport- és szabadidős tevékenység jogi szabályozása. Rendkívül sajnálatos, hogy az új- néhány hónapon belül kétszer is módosuló- sporttörvény a jogalkotás állatorvosi lovának bizonyult. A gyakorlat és a feltételek ismerete nélkül készített, sportszakmai és jogi tévedésektől hemzsegő törvény –a sporttárca hároméves munkájának „legfontosabb” eredménye-, valamint az általa gerjesztett jogszabály-alkotási kampány elsősorban nem a sportélet feltételeinek javítását, inkább a bürokrácia elburjánzását szolgálja. Felfogásunk szerint a sport területén az állam szerepét a tág keretek meghatározására, a gazdasági ösztönzők-szabályozók kidolgozására és karbantartására, a központi források biztosítására, az esélykülönbségek mérséklésére, a sportpiaci eszközökkel és önszabályozással el nem végezhető feladatok (pl. iskolai sport, utánpótlás-nevelés, kiemelkedő sportberuházások koordinálása) ellátására kell korlátozni. Ehhez a jelenleginél lényegesen kisebb, de hatékonyabb állami hivatali szervezet, stratégiai koordinációt ellátó minisztérium, projektek menedzselésére képes, professzionális szakértő gárda szükséges. Az állami irányításban a bürokratikus és hatalmi eszközök helyett a partnerségnek, a köztestületekkel, szakszövetségekkel, szakmai, tudományos intézményekkel, önkormányzatokkal való együttműködésnek, a szolgáltató szerepvállalásnak kell elsőbbséget adni.

A sportszakmai kérdésekben alapvetően az önszabályozásnak kell érvényesülnie. Ezért a sporttörvénynek a sportéletet indokolatlanul uniformizáló, túlszabályozó rendelkezéseit hatályon kívül kell helyezni.

Közigazgatásfejlesztési javaslatainkkal összhangban a sporttal kapcsolatos központi feladatok túlnyomó részét a választott -majdani- regionális önkormányzatok látják el. A 2006-ra tervezett regionális önkormányzati választásokig tartó átmeneti időben is növelni kell a helyi önkormányzatok és a területfejlesztési tanácsok szerepvállalását a helyi, területi sportélet szervezésében, finanszírozásában.

A sportfinanszírozás jelenlegi rendszerét a források bővítésével párhuzamosan indokolt felülvizsgálni. A sportra és a szabadidős tevékenységre fordított kiadásokat nem csupán a GDP-hez viszonyítva szükséges növelni, hanem indokolt az államháztartás konszolidált funkcionális kiadásain belüli jelenlegi 0,5%-os arány legalább évi 0,1%- pontos növelése is.

A helyi önkormányzatok költségvetésen belüli súlyának növekedése (szja-részesedés és esetleg más adóbevételekből való részesedésük) mellett szükséges a jelenlegi szerény sportnormatívák (általános és diáksport) jelentős növelése is. A normatív támogatási jogcímek számának várható csökkentése, a felhasználási köztötségek mérséklése nem eredményezheti a sportcélú felhasználás csökkenését.

Az adó és járulékrendszer reformja során biztosítani szükséges a versenysport, az amatőr és szabadidős sport céljára juttatott támogatások adókedvezményeinek fenntartását, a kedvezmények további bővítését, az igénybevétel egyszerűsítését. A finanszírozási rendszert fel kell készíteni a 0%-os ÁFA- kulcs EU- csatlakozással járó megszüntetésére.

A szövetségek új támogatási rendszere csak látszólag demokratikus, valójában a forráshiány miatti miniszteri felelősség áthárításának eszköze. A működési támogatásokat el kell választani az olimpiai közvetlen felkészülés támogatásától, a MOB feladatát a finanszírozás területén kizárólag az utóbbi képezze. Az olimpiai felkészülés támogatását egycsatornássá kell tenni az ilyen célú külön keretek megszüntetésével. Ez növelné a MOB mozgásterét is.

A szakszövetségek normatív alapú támogatása esetén elosztó szervezetre nincs szükség. A sportdiplomáciával összefüggő költségeket teljes egészében központi forrásokból szükséges finanszírozni. A támogatás mértékénél azonnali 75-80%-os növelés szükséges.

Nem történt érdemi előrelépés a sportszervezetek köztartozásainak gyors rendezése érdekében. A nagy sporthagyományokkal rendelkező klubok esetében elmaradt az átfogó pénzügyi konszolidáció. Állami intézkedésekkel gyors, radikális adósságrendezésre van szükség a magyar sport egésze érdekében, amiért cserében a gazdálkodási és a működési fegyelem megszilárdítása, a menedzselés személyi feltételeinek megteremtése elengedhetetlen.

A sportágfejlesztési programok sportszakmai tartalma és finanszírozása megoldatlan. A hangzatos címmel indított nemzeti programok egyenként és összességében is elégtelen mértékű, elaprózott forrásokkal rendelkeznek. A projektek szakmai tervezésében, a források elosztásában az érintett szakszövetségeknek meghatározó módon kell részt venniük. A források érdemi hányadának felhasználásáról decentralizáltan regionális, megyei és települési szinten kell dönteni. A fejlesztések finanszírozása során - ahol erre a sportág jellege lehetőséget ad - elsőbbséget kell adni a közös, részben állami, részben önkormányzati és/vagy vállalkozói finanszírozásnak.

A játékadókból, a Szerencsejáték Rt. gazdálkodásának eredményéből származó állami bevételek lényegesen nagyobb hányadát szükséges a sport finanszírozására fordítani.

Duplájára szükséges növelni a szabadidős programok támogatását, amelyek elosztását területi alapon, elsősorban önkormányzatok végezzék, pályázatok útján.

A sportegészségügyi és doppingellenes feladatok, a tudományos kutatás feladatainak ellátásához a jelenlegi jelképes támogatás helyett biztosítani kell az érdemi forrásokat.

Ki kell dolgozni az állami tulajdonú létesítményhálózat hasznosításának, hatékony működtetésének koncepcióját. A hasznosítás során - jogilag szabályozott formában- törekedni kell a magántőke bevonására.

Az állami forrásokból történő létesítményfejlesztési program megvalósítását, a nem állami létesítmények létrehozásának finanszírozását átlátható, az EU-ban elfogadott projektervezési, lebonyolítási módszerek alapján, egyre növekvő mértékben decentralizált döntéshozatali rendben szükséges végezni.

Ösztönözni kell, hogy minél több világversenyre kerüljön sor Magyarországon az országimázs javítása és a sport népszerűsítése érdekében. A kiemelkedő jelentőségű nemzetközi sportrendezvények megrendezéséhez, az olimpiákon való részvételhez szükséges rendkívüli kiadások fedezetét az állami költségvetésben továbbra is külön kell előirányozni a részvételhez, megrendezéshez szükséges mértékben.

Átláthatóvá, a nyilvánosság számára ellenőrizhetővé kell tenni a sportfinanszírozáshoz kapcsolódó pályázatok rendszerét, a sportközalapítványok működését. Véget kell vetni a sporttal kapcsolatos pályázati források pártpolitikai célú osztogatásának. Minisztériumok, háttérszervezeteik egyesületeket közvetlenül ne támogassanak, állami vezetők sportegyesületekben ne lehessenek vezető tisztségviselők.

Az esélyegyenlőség biztosítása érdekében a különleges élethelyzetben lévő rétegek sportjának támogatására (fogyatékosok, nők, stb.) fokozott figyelmet kell fordítani. A támogatás részben az éredeképviselői szerveken, köztestületeken keresztül, részben decentralizált módon történjék.

Az utánpótlás-nevelés, a sportolás és az egészséges életmód társadalmi bázisának szélesítése érdekében a diáksportot területi szinten, más forrásoktól elkülönítetten, valamint a diáksport-normatíva növelésével is támogatni szükséges. Az iskolai testnevelés, diáksport fejlesztése érdekében erősíteni szükséges a szakszövetségek és az intézmények fenntartói, valamint más oldalról a sportért és az oktatásért felelős tárcák közötti együttműködést is.

Budapest, 2001 május

III. FEJEZET

Összegezés a szakmai javaslatok és viták lényegesebb megállapításaiból

Ez a fejezet közel száz sportbarát felvetését szemelvényezi. Mindannyian szeretnénk, ha a közel egy év óta tartó előkészítés és megalapozás, továbbá a tervezet vitáinak lényege nem veszne el. Ezért ehelyütt - minden különösebb összerendezés és precíz szerkesztés, sőt név szerinti megjelölés nélkül - tartalmi kivonatokat adunk a fontosabb gondolatokból, észrevételekből.

Gyakran vitázó érvek, bíráló megjegyzések is kísérték a programtervezet előrehaladását. Számos sportszakember felvetése vagy ajánlása kizárta egy másik sportbarát elgondolásait. Ebben az összeállításban gyakran mindkettő helyet kaphat, mert egyetértenünk nem a munkaanyag formálódásakor, hanem a döntés utáni közös cselekvésben kell.

A következő felvetések szempontot, távlatot, de persze munkát is adnak majd a magyar sport korszerűsítéséhez. E fejezetben csak az a fontos, hogy semmi ne sikkadjon el azokból a megállapításokból, amelyek a 21. század magyar sportját szolgálják és előmozdítják.

A többtucatnyi jó gondolat persze valamiféle minimális összerendezést, tartalmi csoportosítást megkövetelt. Ezért négy olyan blokkot képeztünk, amelybe az egyes elgondolások beletartozhatnak. Ezt alkalmazzuk technikai megoldásként, tudván, hogy sok javaslat nem csupán egy blokkba sorolható, sőt mindig vannak „rendkívüli” elgondolások és felvetések is.

Nem formális gesztus ezúton is köszönetet mondani azoknak, akik a program munkáit elismerő, bíráló vagy továbbfejlesztő gondolattal megtisztelték.

1) Sportszakma

A sportingatlanok tulajdoni és hasznosítási rendbetételét nem tekinthetjük lezártnak. Az 1996. évi „sportvagyon” törvény után a maradék vagyon sorsát napirendre kell tűzni.

Nagyon kevés vált valóra eddig az Európai Sport Charta vállalásaiból. Különösen a társadalmi szervezetek önállóságára és a helyi közösségek kiemelt jelentőségére kell több figyelmet fordítanunk.

A sporttal kapcsolatos szerződések rendszerint kiegyensúlyozatlanok, nem mindig a sport és a sportoló érdekét szolgálják. Ezek korszerű rendjét minták közreadásával kellene elősegíteni.

Lássuk be végre: nemcsak foci van a világon.

Meg kell állítani a magyar sport térvesztését, sőt zuhanását, mind a sportegyesületek, mind az igazolt versenyzők, mind az utánpótlás, mind a nemzetközi eredményesség tekintetében.

Akkor ér sokat a helyi önkormányzati rendelet-alkotás, ha összekapcsolódik a helyi források feltárásával és a sportot szolgáló pénzalapok (pl. helyi közalapítvány) biztonságával.

Ha Hollandiában egy-egy város a költségvetése 4-7%-át is testkultúrára fordíthatja, akkor nem elérhetetlen itthon az 1%-os minimum megteremtése.

Sokkal jobban kell ki használni a határmenti együttműködés lehetőségét a sportban pl: az utánpótlás felkészítése és versenyeztetése terén.

Mind országosan, mind helyi szinteken meg kell nyerni a sport támogatására, fejlesztéseinek előmozdítására, a sportberuházások céljaira a multinacionális cégeket. Világversenyek hazai rendezése nélkülük elképzelhetetlen.

A politikai elit sporttal kapcsolatos példamutatása jót és rosszat egyaránt jelezhet. Nekünk azt kell szemléltetnünk, hogy nem a hobbiját a sportpályán gyakorló államférfi, hanem minden polgár tényleges sportolása az elsődleges.

A nagyegyesületek sorsa, perspektívája ma szinte kilátástalan. Közös gondjaik megoldására szakmai program és elkülönített pénzalap kell.

Kutatás tárja fel a magyar sport és a régiórendszer találkozási pontjait. Bővíteni szükséges a törvényben elismert sportszervezeti kategóriát.

Múlhatatlanul szükséges a sporttársadalmat nyitni a piac és a média felé.

Nem várható el, hogy testnevelő tanár, edző, és a többi sport-szakszemélyzet éhbérért dolgozzék.

A fogyatékosok, a hátrányos helyzetűek sportja nem sajnálatot, hanem pozitív diszkriminációt kíván.

Hozzá kell látni a lakosság számára is használható, műfüves, illetve villanyvilágításos pályák építéséhez.

Nem szabad rossz lelkiismerettel közelítenünk a futball-EB, vagy az Olimpia rendezés tisztázatlan kérdéseire. Nem ellendrukker, vagy sportbarbár az, aki felhívja a figyelmet a gondokra és a tisztességes megalapozásra.

A magyar sport rövid távon legfontosabb feladata az iskolákban folyó testnevelés és versenyzés újjászervezése. E nélkül később és másutt semmi sem fog történni.

Okulni kell a jelenlegi kormány kudarcából és abból a keserű tanulságból, hogy a kormány-program nagy része a sport szempontjából sem valósult meg. Ígéretéssel, osztogatással, szlogenekkel, ám minőségi reform nélkül a sport a következő négy évet nem tudná átvészelni.

Nem mehet tovább az az államosító és államigazgatás-központú szemlélet, amely az ISM-et jellemzi. Hatásköre és felelőssége nem válhatna szét végletesen.

Az első feladatok egyike a választások után felmérni a stadion-rekonstrukciós program állását, eredményeit és kudarcait, folytathatóságát. Legalább e körben alternatívák is szükségesek.

A programunkból valóságos távlati sportstratégiát kell kimunkálni.

Az iskolai versenyrendszert és a sportköröket újra mozgásba kell hozni.

Ne hagyjuk sorsukra a tradicionális magyar sportágakat!

Fordítsuk le az európai Unió alapvető szervezeti és működési elveit a sport „nyelvére”.

Dolgozzuk ki végre az un. nemzeti sportstandart.

A sport állapotfelvételét tükröző fehér könyvet később párt-semleges monitoring tevékenység kövesse.

A sportegészségügy valójában ne csak orvosi igazolást és dopping ellenőrzést jelentsen.

A szakma adja a választ arra: merre tovább sportági szakszövetségek?

A sport központi kapcsolatrendjéből a paternalizmust száműzni kell.

A Magyar Olimpiai Bizottság önállósága, függetlensége és politikai-semlegessége alapérték. Tévút viszont állami feladatokat a MOB keretébe illeszteni.

Külön is át kell tekintetni a sport és a felsőoktatás problémáit, kapcsolatrendjét.

Vigyük közelebb egymáshoz a 21. század sportját és a sporttudományokat.

Ki kell dolgozni annak korszerű rendjét, ami a fegyveres szervezetek körében folyó sportot sajátossá teszi.

Az óvodai sport és testnevelés szűrést, gyakorlatot és korszerű szemléletet igényel.

Meg kell találni az amatőrség ösztönző, e századi válfajait.

Szakmai ajánlások készüljenek a munkahelyek sportot támogató formáira (pl: szerződés, juttatások).

El kell készíteni a sport képzett szakszemélyzetére vonatkozó, törvényben megkívánt jogszabályokat.

Korszerű sport-informatikát kell kialakítani és általánosan hozzáférhetővé tenni.

Vizsgálni kell, hogy van e mód a sport szponzorációját „bázisszervek” közreműködésével szavatolni.

Elemezzük a sport és a szakszervezetek összefüggéseit is.

Sokkal több figyelmet kell fordítani a sport kapcsán is a rehabilitációra.

Nézzük meg a sport és az egyházak helyi kapcsolatának kérdését.

A sport nem pusztán egy al-ágazat, hanem a társadalom működésére átfogóan is kihat.

A korszerű testkultúra környezeti tudatosságra nevel.

Európában a sport a jólét szerves, fejlődő, piacképes része.

Három jelentős fordulat kell magyar sportban: jóléti, demokratizáló és modernizáló.

Higgadtan kell állást foglalni az új sporttörvény szükségessége és/vagy a felesleges joganyag deregulációja tárgyában.

A program nyomán el kell jutni a kis, konkrét lépésekig is pl. kerékpárút, turistaút, biztonságos játszótér.

Minőségbiztosításra van szükség a sportban is.

A BS felépül, és azután? A jeges sportok bázisával mi lesz?

Minden sportágnak legyen nívós, támogatott szakfolyóirata, és a külföldi szakirodalomhoz hozzá lehessen férni.

Vissza kell nyerni a sport önzetlen társadalmi segítőit, önkénteseit és aktívait. Alakuljanak újra a helyi sportbizottságok.

Sportprogram csak reformszellemmel készülhet. Fontosabb a helyzet és a tennivalók igényes bemutatása, mint az ígéretés.

A magyar sport válságban van, de nincs rendkívüli állapotban. Talpra állításának erőszakos módszereit el kell kerülni.

A magyar sportból elveszett egy évtized. Ez mégsem jelenti, hogy kapkodni, improvizálni kellene.

Az utánpótlás kiválasztása és felkészítése terén a piaci és a közpénzzel támogatott formákat egyesíteni érdemes.

Legyen diákolimpia és egyetemi bajnokság újra.

A modern, extrém sportágak itthon is utat törnek maguknak.

2) Közgazdaság

Mérlegelni kell, hogy tartható e a sportfinanszírozás mai önkormányzati és normatíva rendje, vagy új filozófia mentén kell az egészet lépésenként korszerűsíteni.

Átfogóan elemezni kell a sportfogadás rendszerét a sport megbízhatóbb forrásbiztosíthatósága szempontjából.

Bürokratikus államigazgatási koordináció helyett több szerepet kell biztosítani a közgazdasági, piaci megoldásoknak.

Már az EU-csatlakozás előtt előnyössé kell tenni a hazai és a külföldi befektetők bevonását a sport fejlesztésébe, működtetésébe, piacába.

Végleges és elvi megoldást kell kimunkálni a sportbeli köztartozások rendezésére, az eladósodáshoz vezető okok felszámolására.

Koncepció készüljön a sport érdekeit védő és szolgáló további privatizációk körére.

A sport közpénzeinek elköltése minden évben külön is kapjon tisztességes számvetést és monitorizálást.

A mai formában a pályázati rendszer elfogadhatatlan. EU-szisztémájú korszerűsítését és megbízhatóságát, hitelességét soron kívül kell megteremteni.

Elvi álláspontunk legyen: a nagyobb világversenyek kandidálásához korrekt hatástanulmány kapcsolódjék.

Rétegenként is célszerű megvizsgálni, hogy a sport fejlesztési céljai hogyan hatnak a társadalombiztosításra, továbbá az ÁFA és az SZJA rendszerére.

3) Állam

A mai formájában az ISM működése elfogadhatatlan. Nem csupán a miniszter igazolta alkalmatlanságát, hanem a minisztérium szolgáltató, jogot garantáló és szakmai működése is rossz. A strukturális reformra rendező elvet kell kimunkálni.

Szolgáló és szolgáltató jellegű, nem pedig politikailag kivételező és paternalista tárcairányításra van szükség.

A jogbiztonság sporton belüli megteremtése nem várható magára. Ebben az ügyességgel is egyeztetni kellene.

A sporttárcának demokratikusan és következetesen kell ápolnia partneri kapcsolatait a helyi önkormányzatokkal, a sportszakmai szervezetekkel és a civil közösségekkel.

Korszerű törvényességi felügyeleti rendszer szolgálja a sportszervezetek korrekt működését. A sportszervezet anyagi nehézsége nem vonhat maga után jogi megbélyegzést és büntetést.

Szubszidiaritás érvényesüljön a minisztérium és a helyi-területi közigazgatási szervek munkakapcsolatában. Ki kell zárni ebből a közigazgatási hivatalokat.

A helyi önkormányzatok a sport megbízható, nélkülözhetetlen tartópillérei. Ezt a fontosságot a kötelező önkormányzati feladat megállapítása, a jó rendeletalkotás, a helyi adózás kinyitása, az önhibájukon kívül hátrányos helyzetű települések támogatása, valamint a cél- és címzett támogatások sportot szolgáló megtermése biztosíthatja. El kell érni a sportnormatívák karbantartását, továbbá a létesítmény-vagyon fokozatos rendbetételét is.

4) Társadalom

Minden ésszerű módon javítani kell az emberek, a családok esélyét arra, hogy valóságosan hozzájussanak a sport szintereihez. Ezeket nyitottan és elérhető áron kell a közösségeknek biztosítani.

A sport autonóm, civil mozgásforma, ezért önállóságát egyszer s mindenkorra helyreállítjuk, szavatoljuk.

A sportstratégia a modern, testét, lelkét és szellemét egységben, harmonikusan fejlesztő embert állítsa elének eszményként.

Elfogadhatatlan a sportmédia államosítása és értelmetlen is volna.

A modern PR a sport eredményeihez, nem pedig hobbi-szintű szeniorjaihoz kapcsolódják.

Valóságos, belátó esélyegyenlőség szükséges a hátrányosok, a fogyatékosok testkultúrájában. Az ív az akadálymentességtől a paralimpiáig terjed.

A sport vér nélküli háború. Éppen ideje a feszültséget, a politikai beavatkozást száműzni és a sportemberek korrekt versengését, azaz a fair play-t helyreállítani.

Budapest, 2001. szeptember

IV. FEJEZET

AKTUÁLIS KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK

A választási program –jellege szerint- több évre szóló és a Kormánynak címezhető értékelést és tennivalókat tartalmaz. Ez a fejezet kicsit közelebb megy napjaink sportvalóságához. Célunk felvillantani néhány olyan kérdést, amelyre a sportpolitika ma nem ad, még csak nem is keres jó választ.

1.) *Meddig tart a magyar labdarúgás mélyrepülése?*

- Gazdasági társaság legyen vagy sportegyesület?
- Elválaszthatjuk -e egymástól a felnőtt csapatokat és az utánpótlást?
- Miért szükséges, hogy külön szervezet legyen a kettő?
- Amatőr színvonal + profi pénz = társadalmi feszültség?

A magyar labdarúgás ma az értékrend nélküli pénzkiramlás egyik megtestesítője. A teljesítmény nem áll arányban a díjazással. Az edzők végkielégítése, ha sikerdíjról beszélünk, akkor bizony sikertelenségi díj. Ez az összeg arányosan növekszik a világranglistán elfoglalt egyre alacsonyabb helyezésünkkel.

- A labdarúgók és edzőik szerződése miért más, mint a társadalomban elfoglalt egyéb szerződések?
- A befektetők megjelenése már versenyhelyzet, vagy csak növeli a feszültségeket?
- A szövetség tagolódása hivatásos labdarúgóligára, amatőrligára: ez volna a megoldás?

Vagy talán az a megoldás, hogy az Ifjúsági és Sportminiszter megint felfüggeszti az MLSZ elnökét?

- A stadion-rekonstrukció keserves, helyileg idegen megoldása vajon kinek használ, s mit segít elő?

Van-e fizetőképes kereslete ennyi nézőnek, vagy van-e jó foci, hogy bemenjenek a nézők? Van-e megfelelő biztonság a nézők számára, esetleg a fiatal néző édesanya-nyelvünk helyett érdes anyanyelvünkön tanul?

Ezek a kérdések megválaszolásra várnak. Tudunk választ adni? Úgy gondolom: tudunk. Programunk ezekre a kérdésekre választ ad. Kell egy jó koncepció és bátran hozzá kell nyúlni a fétisekhez.

2) ***Van-e a sportban demokrácia vagy nincs? Aki válaszol: a sportegyesület és a szakszövetség.***

- Hová vigyem a gyereket sportolni?
- Magára van-e hagyva az egyesület, vagy nincs?
A válasz: Az egyesület többnyire maga erejéből tud csak fennmaradni, kivéve ott, ahol az önkormányzatok tudnak segíteni. Az állam kivonulása a sportból anélkül, hogy megfelelő jogi körülményeket teremtett volna a sporttevékenységhez, több mint hiba. Bűn.
Ha az önkormányzat segít, akkor ki segít az önkormányzatnak? Talán a 100,-Ft/ lakos normatíva, vagy a leromlott iskolai testnevelésnél az 1200,-

Ft/tanuló normatíva, vagy az önkormányzatok szemléletére bízott saját bevételi támogatás? Tud-e így előre tervezni egy sportegyesület?

- A szövetségek az utánpótlás versenyeztetését hogyan tudják finanszírozni? A pénzzavarral küzdő egyesületektől kéri a támogatást?
- Vajon segítenek -e azok a pályázatok, amelyek szakmai koncepció nélkül vannak meghirdetve, és a politikai hűség vagy a barátság alapján vannak odaítélve?
- Erősítik -e a sportban a demokráciát a szövetségekre rákényszerített plusz szövetségek (pl: Nemzeti Sportszövetség, Nemzeti Szabadidő-sportszövetség), vagy ez esetleg növeli a függőséget így erősíti a kézi vezérlést és elősegíti a pénzek elnyelését?
Mint ahogy a szlogen mondja: egyesületek nélkül nincs sport. Önkormányzatok nélkül sincs sport. Szakszövetségek nélkül nincs sport. Mi úgy gondoljuk, hogy ezen szervezetek demokratikus együttműködését kell elősegíteni.

3) *Cél az olimpia?*

Minden sportot szerető magyar állampolgár dicsőségnek tekinti, ha Magyarország nyári olimpiát rendezhet. De mi ezt nem választási kampányfogásnak tekintjük, hanem egy építési folyamat tartalmának részének. Egy új kormány törekedhet arra, hogy olyan gazdasági infrastruktúrát tervezzen, amely a feltételeket is biztosítja.

Ki tudja:

- Mi a biztosíték ma, hogy rendezhetünk Olimpiát?

Rendelkezésünkre állnak-e vajon:

- az ország nagyságához képest jelentős sporteredmények;
- megszállott és tehetséges versenyzők;
- megszállott és kiemelkedő tudású edzők;
- a sportért áldozatokat hozni kész sportvezetők.

A magyar kajak-kenu sport ékes bizonyítéka volna a fentieknek! Mégis, az állami támogatása sokszor kevesebb, mint egy kétnapos dzsemborié.

- Mi a gát?

Pl. ezek:

- a sportkoncepció hiánya;
- a sportfinanszírozás kiszámíthatatlansága;
- az állami sportvezetők hozzá nem értése;
- az állami sportvezetők nemzetközi elismertségének hiánya.

(Az Ifjúsági és Sportminiszter azon nyilatkozata, amikor az UEFA elnökét úgy kritizálta, hogy azért nem érti meg az ő határozatát, mert nem tud magyarul, gyermekded beszéd.)

A nemzetközi olimpiai gyakorlattal ellentétes az, hogy egy kormány előbb jelenti be az olimpia rendezését, mint ahogy egy város pályázik. Nem véletlen, hogy a Nemzetközi Olimpiai Bizottság újonnan megválasztott elnöke még csak meg sem említi Budapestet az olimpiai pályázók között. Van-e pontos számítás, hogy mennyibe fog kerülni? Mikorra készül el? Ki fogja azt elhinni? Hogyan oszlanak meg a terhek és az előnyök Budapest és a vidék között?

4) *Milyen sporttörvényt akarunk?*

Rövid feleletek:

- nem olyat, mint 1996-ban;
- nem olyat, mint 2000-ben;
- nem olyat, ahol felülről mondják meg: ki a szakember és azt így nem a munka dönti el;
- nem olyat, ahol egy mélyrepülő labdarúgó sportág szervezeti kereteit akarják ráerőszakolni a többi sportágra;
- nem olyat, ahol még azt is szabályozni akarjuk, hogy a sportoló melyik lábára húzza fel zoknit.

Sorolhatnánk tovább, melyet nem akarunk. Azt hogy melyet akarunk, azt programunk körvonalazza, eldönteni pedig a sporttársadalommal egyetértésben kívánjuk.

Egyszóval:

Olyan sporttörvényt akarunk, amely a sport belső értékeit kiteljesíti, ahol a sport óvodás kortól öregkorig mindenkinek lehetőséget, elérhetőséget teremt. Ahol a testnevelés és a sport kulturális és népegészségügyi kérdés is. Olyat, amely elősegíti a sport által az egyéni és közösségi öröm lehetőségét, s amely belső demokráciával bír.

Tehát: ahol a sport klasszikus felfogása érvényesül!

Budapest, 2001. október 9.

V. FEJEZET

FÜGGELÉK

A sportprogram tervezete akkor lehet nem csupán meggyőző, de hasznos is, ha egészen hétköznapi módon segíteni igyekszik a sport helyi és társadalmi vezetőit. Ezért - kísérletképpen - összeállításunkhoz mellékelünk gyakorlatias feldolgozást, mintául szolgáló anyagot is.

Nem végeztünk jelentősebb lektori munkát ennek kapcsán, hanem jó szívvel rábíztuk magunkat azoknak a szakembereknek az ítéletére, akik nap mint nap a magyar sport szervezését, helyi összehangolását és életben tartását végzik.

Ha ők úgy látják, hogy az általuk javasolt -kipróbált- út visz előre, akkor nekünk ezt belátással szolgálni és támogatni kötelességünk. Még akkor is, ha mi -vagy az országban másutt, bárki más- esetleg szebb, jobb, hasznosabb mintát, szervezetőt szeretne vagy tudna készíteni.

Ezekkel a megjegyzésekkel ajánljuk néhány elkötelezett és kiváló sportember -testületi döntéssel megerősített- kezemunkáját a sportbarátok érdeklődésébe és szíves figyelmébe.

**Budapest Főváros XV. kerületi Rákospalota, Pestújhely, Újpalota
önkormányzat Képviselő - testületének 2/2000. (I.26.)
önkormányzati rendelete³**

**az önkormányzat sport feladatairól és a sporttevékenység
támogatásáról**

Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Önkormányzatának Képviselő-testülete elismerve - az egyetemes emberi és nemzeti kultúra részeként a sport kiemelkedő jelentőségét, az Alkotmánnyal, a

³ Elfogadva a képviselő-testület 2000. január 26-i ülésén

közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvénnyel , a sportról szóló 1996. évi LXIV. törvénnyel összhangban, a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 16. § (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján - a következő rendeletet alkotja:

I. rész

Általános rendelkezések, alapelvek

1. §

- (1) Budapest Főváros XV. kerületi Rákospalota, Pestújhely, Újpalota önkormányzata (továbbiakban: önkormányzat) a testnevelés és a sporttevékenység feltételeinek szabályozása során biztosítja a közigazgatási területén élő polgárok alkotmányos jogát a rendszeres testedzéshez.
- (2) A testnevelés és sport részterületei - az óvodai és iskolai testnevelés, a verseny-, illetve látványsport, a lakossági szabadidősport, a fogyatékosok sportja - egymással összefüggő, kölcsönhatásban álló egészet, rendszert képeznek.
- (3) A testnevelés és sport az önkormányzat által közszolgáltatásként működtetett humánszolgáltatási rendszer része, annak a többi alrendszerrel (népjólét, oktatás, közművelődés) egyenrangú eleme.
- (4) Az önkormányzat a testnevelés és a sport rendszerét úgy működteti, hogy értékei a lakosság minél szélesebb körében érvényesüljenek, hozzájárulva a polgárok egészségi állapotának megőrzéséhez, illetve javításához, továbbá a szabadidő hasznos eltöltéséhez.
- (5) Az önkormányzat a sporttal kapcsolatos tevékenysége során védi és fejleszti a sport erkölcsi alapjait.

2. §

E rendeletben rögzített jogok megilletnek minden személyt nem, kor, vallás, politikai hovatartozás, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni-, születési vagy egyéb különbségtétel nélkül.

A rendelet hatálya

3. §

E rendelet hatálya kiterjed:

(1) a kerületi testnevelési és sporttevékenységben részt vevő, az önkormányzat közigazgatási területén lakó polgárokra,

(2) az önkormányzat által fenntartott és működtetett sportintézményekre, sportlétesítményekre, sportszervezetekre,

(3) a rendeletben szabályozott módon az önkormányzattal együttműködő vagy az önkormányzat által támogatott testneveléssel és sporttal foglalkozó szervezetekre,

(4) az önkormányzat által működtetett nevelési-oktatási-, közművelődési és szociális intézményekre.

II.rész

Az önkormányzat sportfeladatai

4. §

Az önkormányzat a helyi sporttevékenységet lehetőségeinek megfelelően támogatja és ennek során kiemelt feladatának tekinti:

1.) a lakosság minden rétegének ösztönzését a sportolásra,

- 2.) az egészséges, mozgásgazdag életmód iránti igény felkeltését, az egészségmegőrzés fontosságának elismerésére irányuló szemléletformálást, továbbá a szabadidősport helyi feltételeinek javítását,
- 3.) a fejlett sportélet alapját képező óvodai, iskolai testnevelés és sport személyi és tárgyi feltételeinek javítását, a hiányzó óvodai tornaszobák, iskolai tornatermek építését, a meglévők felújítását, karbantartását,
- 4.) az óvodai és iskolai kerületi sport versenyrendszer, az óvodás olimpia és a diákolimbia működtetését, fejlesztését,
- 5.) az utánpótlás-nevelés támogatását, fejlesztését,
- 6.) az élsport, a versenysport (látványsport) támogatását, figyelembe véve az amatőr és hivatásos sport közötti különbségeket, a szabadidő sport célú eltöltéséhez a feltételek biztosítását,
- 7.) a fogyatékosok sportjának támogatását, lehetőségeik fejlesztését, a hátrányos helyzetűek, a fizikailag, vagy szellemileg fogyatékosok számára is a sportintézmények, sportlétesítmények használatának biztosítását,
- 8.) a tulajdonát képező sportlétesítmények, sportintézmények működtetését, fenntartását,
- 9.) a sportlétesítmények védelméről, sportfunkciójuk megőrzéséről való gondoskodást.

III. rész

Az önkormányzat sport feladatellátásának szervezetei és intézményei

5. §

(1) Az önkormányzat a testnevelés- és sportfeladatai ellátása érdekében sportintézményt tart fenn, sportszervezeteket támogat.

6. §

Az önkormányzat egyes sportfeladatainak ellátásába megállapodás alapján, az alábbi intézményeket, létesítményeket és szervezeteket vonhatja be:

- 1.) az önkormányzat nem testnevelés és sport alapfeladatú intézményeit,
- 2.) az önkormányzat közigazgatási területén működő, nem önkormányzati fenntartású sportlétesítményeket,
- 3.) az önkormányzat közigazgatási területén működő sport célú társadalmi szervezeteket, az önkormányzat közigazgatási területén bejegyzett sport tevékenységi körű vállalkozásokat, gazdasági társaságokat, közhasznú társaságokat.

7. §

(1) Az önkormányzat az alábbi sportintézményt tartja fenn és működteti:

- Ifjúsági- és Sportközpont

(székhely: 1151 Budapest, Szántófield u. 3.), telephelyei:

- a.) tanuszoda (1155 Budapest, Széchenyi u. 89.),
- b.) Budai II. László Stadion (1152 Budapest, Széchenyi tér 1.),
- c.) Napközis Tábor és Sporttelep (1151 Budapest, Szántófield u. 3.),
- d.) sportiskola (1151 Budapest, Szántófield u. 3.),
- e.) Balatonvilágosi gyermektábor (6100 Siófok, József A. u. 1.),
- f.) Bernecebaráti gyermektábor (2639 Bernecebaráti, Szokoly u. 5.).

(2) A sportintézmény feladatait az alapító okirata tartalmazza.

8. §

(1) Az önkormányzat a testneveléssel és sporttal kapcsolatos feladatok ellátásának társadalmi segítésére, összehangolására tanácsadó testületet hoz létre, melynek vezetője a polgármester.

(2) A sport tanácsadó testület feladatai:

- a.) javaslatot tesz a sporttal kapcsolatos fejlesztési elvekre, irányokra, programokra és részt vesz azok kidolgozásában,
- b.) javaslatot tesz az éves feladattervre, programtervre, versenynaptárra,
- c.) segíti a kerületi sportszakmai munka összehangolását,

d.) felkérésre véleményezi a kerület sporttevékenységével foglalkozó előterjesztéseket.

(3) A tanácsadó testület tagjai:

- a.) az önkormányzat sport ügyekkel foglalkozó tanácsnoka
- b.) az Ifjúsági és Sport Bizottság képviselője
- c.) a Művelődési és Oktatási Bizottság képviselője
- d.) Palotai Testnevelők Egylete vezetője
- e.) a kerületi sportegyesületek képviselője.

(4) A sport tanácsadó testület feladatát társadalmi munkában látja el.

(5) A sport tanácsadó testület tagjait a polgármester kéri fel a tevékenység elvégzésére.

IV. rész

A sporttevékenység irányítása és ellenőrzése

9. §

(1) A jogszabályok és a jelen rendelet által meghatározott sportfeladatokkal kapcsolatos fenntartói, felügyeleti és más jogköröket az önkormányzat képviselő-testülete, a polgármester és az Ifjúsági és Sport Bizottság gyakorolja.

(2) Átruházott hatáskörben: dönt a sportintézmény szervezeti és működési szabályzatának jóváhagyásáról.

(3) Az Ifjúsági és Sport Bizottság testneveléssel és sporttal kapcsolatos feladatai:

- a.) a sportpályázatok meghirdetése, azok elbírálásának módja és a kedvezményezettek köre, saját pályázati keretének odaítélése,
- b.) a sportintézmény éves munkatervének jóváhagyása.
- c.) ellenőrzi a sportkoncepció és az önkormányzat képviselő-testülete sporttevékenységgel kapcsolatos döntései és rendezvénytervének végrehajtását, különös tekintettel a költségvetési folyamatokra, az intézményeket alapvetően érintő határozatokra,
- d.) ellátja az együttműködési megállapodások, határozatok megvalósításának értékelését,
- e.) az önkormányzat sportintézménye alapító okiratában szereplő feladatok végrehajtásának ellenőrzése,
- f.) az iskolai testnevelés és sporttal kapcsolatos törvény teljesítésének értékelése a nevelési-oktatási intézményekben,

g.) intézményvezetői pályázatokkal kapcsolatos képviselő-testületi döntések előkészítése.

V. rész

A sporttevékenység támogatása

10. §

(1) Az önkormányzat intézményi költségvetésen keresztül biztosítja a nevelési-oktatási intézményekben az óvodai, iskolai testnevelést és a mindennapi testedzést, valamint az iskolai diáksportkörök működését.

(2) Az önkormányzat sportfeladatainak ellátására biztosítja az óvodai és iskolai kerületi sport versenyrendszer működtetéséhez szükséges pénzeszközöket.

(3) Az önkormányzat sportfeladatainak ellátására biztosítja a sportintézménye és szervezetei fenntartásához szükséges személyi és tárgyi feltételeket, valamint a sporttal kapcsolatos együttműködési megállapodásokban rögzített feladatok anyagi támogatását.

(4) Az önkormányzat évente a sport működési feladatainak anyagi támogatására legalább a költségvetésének egy százalékával megegyező összeget fordít.

(5) Az önkormányzat a tulajdonában lévő sportlétesítmények eladásából keletkező bevételét sportlétesítmény-fejlesztési alapba helyezi, amelynek felhasználásáról az önkormányzat képviselő-testülete dönt.

11. §

Az önkormányzat a kerületi székhelyű sportszervezetek támogatását lehetőségeihez mérten pályázat és az előző éves munka értékelése alapján biztosítja.

12. §

Értelmező rendelkezések

E rendelet alkalmazásában:

A látványsport: a magyar élsport legfelső szintje, nemzetközi színvonal.

A sportegyesület: alapszabály szerint működő, a bíróságokon engedélyezett és nyilvántartott, a sportolás feltételeit biztosító közösség. Célja, hogy tagjainak rendszeres sportolást biztosítson. Legfőbb szerve a közgyűlés, amelyet valamennyi tag részvételével kell megtartani.

A sportintézmény: sporttevékenységet végző önálló jogi személy, amely nem egyesület. Önkormányzatok vagy az állam hozhatja létre.

A sportlétesítmény: a sport céljait szolgáló épület vagy terület.

A sportvállalkozás: sport alaptevékenységgel létrehozott gazdasági társaság.

VI. rész

Záró rendelkezések

13. §

(1) A jelen rendelet február 15-én lép hatályba

(2) A Budapest Főváros XV. kerület Önkormányzata évenként közzé teszi az önkormányzat által biztosított kedvezményes, önköltséges és ingyenes sportolási lehetőségeket.

dr.Nagy Antal
jegyző

Hajdu László
polgármester

Kihirdetési záradék:

A rendelet kihirdetésre került 2000. február 1-jén.

dr. Nagy Antal
jegyző

INDOKLÁS

Általános indoklás

A sportról szóló 1996. évi LXIV. törvény 3. § (1) bekezdése kimondja, hogy a helyi önkormányzatnak a működési területén meg kell határozni a testnevelési és sportfejlesztési célkitűzéseit és feladatait. Ugyancsak a sporttörvény rögzíti, hogy a helyi önkormányzat célkitűzéseivel összhangban támogatja és működteti a tulajdonát képező sportlétesítményeket, valamint együttműködik az illetékességi területén tevékenykedő testneveléssel és sporttal foglalkozó szervezetekkel.

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 8. § (1) bekezdése tartalmazza, hogy a települési önkormányzat feladata a helyi közszolgáltatások körében különösen a sport támogatása, míg a 8. § (2) bekezdés akként szabályoz, hogy az önkormányzat maga határozza meg, - a lakosság igényei alapján, anyagi lehetőségeitől függően - hogy az adott feladatot milyen mértékben és módon látja el. Az önkormányzati törvény 12. § (6) bekezdése rögzíti, hogy a képviselő-testület döntéseit rendelet vagy határozat formájában hozhatja meg.

A sportfeladatok folyamatos megvalósítása érdekében az önkormányzat figyelembe véve a helyi lehetőségeket és sajátosságokat, rendeletben határozza meg, hogy a feladatokból mit, milyen formában, módon és mértékben lát el.

A település polgárainak joguk van a rendszeres testedzéshez, a feltételek biztosítása az önkormányzat feladata és érdeke.

Részletes indoklás

1-2 §-okhoz

Az önkormányzat deklarálja azokat az alapelveket, amelyeket a sporttal kapcsolatos feladatellátása során érvényesíteni kíván.

3. §-hoz

Az előírás tartalmazza a rendelet személyi, tárgyi, területi hatályát, a lehető legszélesebb körben megvonva ezzel az alkalmazhatóság körét.

4. §-hoz

A magasabb szintű jogszabályok keretei között deklarálja, hogy az önkormányzat a sporttevékenység támogatása során milyen feladatokat tekint hangsúlyosnak.

5-6. §-okhoz

A hangsúlyos feladatok ellátásának módját rögzíti. A feladatellátás érdekében a rendelet szerint az önkormányzat több módon jár el. Egyrészt saját maga tart fenn sportintézményt, sportlétesítményeket, másrészt a feladatellátásba együttműködési megállapodásokkal bevonhat nem önkormányzat által fenntartott sportlétesítményeket, sportintézményeket és igénybe veheti a nem sport alapfeladattal rendelkező intézményeit is erre a célra. Lehetőséget biztosít a rendelet a kapcsolatfelvételre sport főtevé- kenységi körű vállalkozásokkal, gazdasági társaságokkal, sport célú társadalmi szervezetekkel. A sportfeladatok ellátásában lehetőség van egyéb támogatások odaítélésére is.

7-8. §-okhoz

A megfogalmazott előírások rögzítik azt az intézményi létesítményi, szervezeti kört, melynek segítségével és működtetésével az önkormányzat a gyakorlatban megvalósítja a magasabb szintű jogszabályokból adódó és jelen rendeletben rögzített feladatait.

9. §-hoz

A sportfeladatok ellátásával összefüggésben nagyon fontos a fenntartói, felügyeleti jogkör gyakorlás módjának, az egyéb döntések meghozatali módjának rögzítése, a különböző, a feladatellátással összefüggő hatáskörök telepítése, melynek a rendelet jelen paragrafusai eleget tesznek.

10-11. §-okhoz

A feladatellátás mértékét és módját alapvetően meghatározza az ahhoz rendelkezésre álló források nagysága. Természetesen a konkrét összegekről az önkormányzat költségvetési rendeletében kell határozni. A feladatellátáshoz szükséges források fedezetének előteremtése érdekében ugyancsak garanciális elemnek tekinthető az az előírás, miszerint a fővárosi forrás-kiegészítéssel növelt állami támogatásnál kisebb összeg évente nem fordítható erre a szakterületre. A terület esetleges ellehetetlenülését kívánja kiküszöbölni az az előírás, hogy a sportlétesítmények eladásából származó bevétel teljes összegét sportlétesítmény fejlesztésre kell fordítani, vagyis nem lehetséges azt más szakterületre, esetleg a működés finanszírozására felhasználni.

12. §-hoz

A rendeletben előforduló szakkifejezések értelmezését tartalmazza.

13. §-hoz

A rendelet hatályba lépéséről tartalmaz előírást.